POŠTARINA U GOTOVU

OBITELJ

Br. 47

24. studenoga 1935

27250

OBITELJ ILUSTROVANI TJEDNIK

U ZAGREBU 24. STUDENOGA 1935

PRED TRIDESETOM GODINOM „SVETE CECILIJE“

Baš pred ovogodišnji blagdan sv. Cecilije, zaštitnice glazbe, završio je hrvatski glazbeni časopis »Sveta Cecilija« svoje 29. godište te stoji na pragu jubilarne tridesete godine svog opstanka. Kod te prilike posvećujemo ovaj broj našeg lista crkvenoj glazbi, da naše čitaoce upoznamo s tom važnom glazbenom granom i s cecilijanskim pokretom, koji »Sveta Cecilija« zastupa u hrvatskom kulturnom životu. A i sam taj glazbeni list zaslužuje opću pažnju.

Nema naroda na svijetu bez svoje glazbe. Ne može biti ni kultunoga naroda, koji ne bi imao i gajio svoju vlastitu glazbenu umjetnost. Mi Hrvati, hvala Bogu, imademo bogatu pučku glazbu, a i sa svojom glazbenom umjetnošću nismo baš na posljednjem stepenu, samo što se za nju nažalost premalo znade, jer smo prema njoj nemarni. Osobito je zlo, što hrvatska inteligencija premalo važnosti daje glazbi, bez koje nema narodne kulture kao ni bez književnosti. Ima na tisuće hrvatskih inteligenata, koji vole glazbu, koji i sami umiju bilo svirati ili pjevati. Ali dalje od toga ne idu. Nije im stalo, da o glazbi i nešto više znadu, pa ne čitaju nikakvih knjiga o glazbi, ne drže nikakav glazbeni časopis, što više možda i preko redovnih glazbenih referata i ocjena, što ih donose dnevni i drugi listovi, prelaze bez ikakva zanimanja. Ne drže nikakve veze s općim glazbenim životom. A to je velik nedostatak, koji zapreČuje razvitak naše narodne glazbene kulture.

Tu je i razlog, što su svi glazbeni časopisi, koji su dosad kod nas Hrvata pokretani, brzo propadali. Upropašćivala ih je svojim nemarom i nehajem naša javnost, zapravo naša inteligencija. Samo po takvim časopisima može se općenitije širiti poznavanje novih glazbenih pojava, a već samo to poznavanje diže zanimanje, koje daje moralnu potporu razvijanju glazbene kulture. Tako se povezujemo s općim glazbenim životom i postajemo sudionici narodne glazbene kulture.

KANONIK JANKO BARLÉ
dugogodišnji urednik hrvatskog glazbenog časopisa „Sveta Cecilija“

Međutim hrvatska inteligencija haje za to i ne haje. Dapače i one tisuće glazbenika po zanimanju i glazbenika amaterâ, koji stekoše neku naobrazbu po glazbenim školama ili kod privatnih učitelja glazbe, većinom su ostali glazbeni samoživci, koji su sami sebi dosta i kojima horizont ne zahvaća više od najbliže im okoline.

Ako je kraj takvih prilika ipak bar jedan hrvatski časopis bio kadar poživjeti evo već i tri decenija, to nije moglo biti bez golemih žrtava i bez neizmjernog idealizma. Na kolikim se idealnim i materijalnim žrtvama »Sveta Cecilija« od svog početka do danas održala, toga naša kulturna povijest ne će moći zabilježiti. Što su sve njeni prvi urednici Mirko Novak i Milan Zjalić te osobito njen sadašnji urednik kanonik Janko Barlè, a i urednik glazbenog dijela prof. Franjo Dugan u ova tri decenija uložili truda, brige i ljubavi u taj glazbeni časopis, to možemo tek da naslutimo. Uspjeh svega toga nije izostao. »Sveta Cecilija« izvršuje epohalnu ulogu u cijeloj našoj glazbenoj kulturi, jer iako je njen prvi zadatak crkvena glazba, ona nije ostala tuđa ni drugim glazbenim granama. A što je glavno, uređivana je tako sjajno, da je se ne bi stidjeli ni veći i kulturniji narodi.

Odajući čast i priznanje onima, koji znatan dio života svoga i neizrecivo mnogo ljubavi svoje posvetiše opstanku tog prekrasnog hrvatskoga glazbenog časopisa, te će nam doskora osvanuti već u tridesetom svom godištu, ne možemo, a da ne reknemo ovo: Nema prave ljubavi prema narodu onaj, tko ne mari za narodnu kulturu. A narodne kulture nema bez glazbene kulture. O nju se ogrješuje svaki, tko ima glazbenog smisla i ljubavi za glazbu, a ne drži s glazbenom kulturom veze. Tu vezu omogućuje u prvom redu hrvatska glazbena smotra »Sveta Cecilija«. Kad bi njenim čitaocima i pretplatnicima postali ponajprije svi oni, koji stoje u bilo kakvu kontaktu s crkvenom glazbom, a zatim i svi, koji u svom domu goje glazbu, tada bi taj naš glazbeni časopis s najvećom sigurnošću mogao da gleda u nove decenije svog djelovanja oko procvata cjelokupne hrvatske glazbene kulture.

DR JOSIP ANDRIĆ

STARIJA HRVATSKA CRKVENA GLAZBA

Više nego o hrvatskoj svjetovnoj pjesmi u prošlosti imamo već sada podataka o staroj našoj crkvenoj pjesmi, koja se razvijala naporedo sa pjesmama zapadnih kulturnih naroda. Tomu je razlog živahan kulturni saobraćaj sa Zapadom, a zasluga je to i crkvenih redova, koji su djelovali u našoj domovini. Ti su uz latinsku pjesmu gajili i hrvatsku pučku popijevku.

Za mnoge pjesme, koje su se do danas sačuvale među pukom, možemo dokazati da postoje već više stotina godina. Na primjer božićna pjesma, koja se nalazi u prvim izdanjima »Citharae je octochordae« (1701., 1723.): »Ta zvezda ta je izessla: — Z one strane cherne gore . . .« uzdržala se do danas među moravskim Hrvatima (tri sela: Frjelistorf, Gutfjeld i Nova Prerava), a i u Istri, premda među njima (moravski Hrvati iselili su se oko godine 1584.) nema nikakve veze. Nesamo prastara melodija, već i sam tekst dokazuju nam, da je pjesma nastala još u prvo vrijeme kršćanstva u našem narodu. — Za pjesmu »Bog se rodi v Vitliomi«, čiji se napjev sačuvao u pavlinskoj pjesmarici od godine 1644., tvrdi R. Štrohal, da potječe iz godine 1320. — Prastara je bez dvojbe i božićna pjesma »Pohvalnimo neđeljni den«, kojoj se napjev sačuvao, s nekim promjenama, sve do danas u Međimurju (vidi V. Žganec: »Hrvatske pučke popijevke iz Međimurja« I., str. 70.). — »Dete Jezusa mi molemo, mlado leto pohvalnimo« upućuje nas još na pogansko vrijeme i na preokret u prirodi, koji nastaje s novom sunčanom godinom. — Napominjem još pjesme »Narodil se kralj nebeski«, »U to vrijeme godišta«, »Zdravo budi, dete mlado«. Potonja popijevka nalazi se već u Krajačićevim »Molitvenim knysiczama« (2. izdanje 1640.), a pjeva se još i danas kod ugarskih Hrvata.

Najstarija dosada poznata tiskana zbirka hrvatskih crkvenih pjesama je pjesmarica Splićanina Atanasija Georgicea (Georgičevića) iz g. 1635. (na koju nas je upozorio dr J. Mantuani, »Sveta Cecilija« g. 1915.). Ta pjesmarica sadržaje 12 pjesama, kojima je tekst i glazbu udesio sam Georgiceo. To su umjetne pjesme, skladane u duhu onog doba na klasičnoj talijanskoj podlozi, kojima je skladatelj ipak pogodio popularan ton. — Za povijest naše crkvene popijevke mnogo je znatnije vrelo t. zv. »Pavlinska pjesmarica«, iz godine 1644., koja se kao rukopis čuva u zagrebačkoj sveučilišnoj knjižnici (R. 3629.; opisao ju je pisac ovih redaka u »Svetoj Ceciliji« g. 1917.). Vladoje Dukat naveo je (»Sv. Cecilija« g. 1922.) više činjenica, po kojima bi se moglo zaključiti, da je auktor te pjesmarice znameniti naš jezikoslovac pavlin Ivan Belostenec. Ta je pjesmarica podjedno most do uzorne naše zbirke latinskih i hrvatskih crkvenih pjesama, koja je pod naslovom »Cithara octochorda« doživjela tri izdanja (g. 1701., 1723. 1757.). Taj kantual podloga je našem radu oko preporoda hrvatske crkvene glazbe te bogato i neiscrpivo vrelo za proučavanje naše crkvene popijevke. To djelo nije moglo nastati za nekoliko godina, niti je rad pojedinca, već je plod sveukupnog našeg glazbenog nastojanja prošlih vjekova. Najbolji je dokaz tomu to, što ima već pavlinska pjesmarica, koja je gotovo 60 godina starija od prvog izdanja »Cithare«, 21 pjesmu, koje se nalaze i u »Cithari«. Dok se kod nas gotovo i nije znalo za to dragocjeno blago, upozorio je na nj strani glazbeni svijet Čeh K. Konrad, koji je o tom kantualu napisao iscrpivu raspravu (»Vesnik kr. české společnosti náuk 1891., str. 101.—178.). Tim kantualom, koji je dokaz stare i znatne naše glazbene kulture, možemo opravdano da se ponosimo pred stranim glazbenim svijetom.

Letimice sam napomenuo ovdje izvore naše crkvene pjesme, koji su znameniti; pa je začudno, kamo smo unatoč tomu mogli, u XIX. vijeku, posve izgubiti našu crkvenu pjesmu. Odgovor je kratak i jasan. Već za kraljice Marije Terezije otpočeli su, a za Josipa II. još se više razvili, centralizam i germanizacija u svim zemljama bivše Austro-Ugarske. Taj centralizam nije zahvatio samo školstvo i druge uredbe, već je posegnuo i na polje crkvene glazbe. Ni umni biskup Maksimilijan Vrhovac nije se mogao oteti duhu svog vremena. Na sastanku svećenstva g. 1803. zaključeno je među ostalim, da treba da se zavede jednoličnost u javnim molitvama, u kršćanskom nauku — i da »fidelis populus sub divinorum celebratione concordi voce canat«. Već g. 1804. tiskan je »po zapovijedi oblazti« biskupa Vrhovca molitvenik (»Molitve, koje duhovni paztiri z poboznem lydztvom obchinzko moliti imaju«), ima na prvom mjestu »Popevke pod osvetum meshům«. Biskup opominje svećenstvo, neka poradi, da puk pod misom što prije zajednički pjeva, a to dašto popijevke, koje se nalaze u tom molitveniku. Tu nalazimo na prvom mjestu njemačku misnu pjesmu »Padamo pred tobum vszi« (»Wir werfen uns darnieder«), Hajdnovu »Pred svojum zmosnoztjum lesi«) (»Hier liegt vor deiner Majestästet) i druge njemačke, izuzevši jednu božićnu »Narodil se«. Te su pjesme imale zamijeniti i doista su zamijenile naše lijepe stare pjesme, koje su odgovarale svetom mjestu i odisale duhom naše pučke popijevke.

Kroz čitav XIX. vijek, a s veće strane i danas, gospodovale su te njemačke pjesme u našim crkvama. Zaboravilo se, kakva bi morala da bude hrvatska crkvena pjesma. To dokazuju pjesmarice Jaićeva, Štosova, Ajzenhutova i druge. I nekoji odlični skladatelji (Lisinski, Pintarić, Zajc, Vilko Novak) skladali su crkvene pjesme, no njihov rad na tom polju nije bio u duhu hrvatske crkvene pjesme. Tako je ostalo sve do godine 1907., kada je Franjo Dugan zajedno sa svećenicima Milanom Zjalićem, Mirkom Novakom i Filipom Hajdukovićem pokrenuo list za crkvenu glazbu pod naslovom »Sveta Cecilija.« Bio je

to doista smion pokušaj, jer su prijašnji naši glazbeni listovi (Cugšvertova »Sveta Cecilija««, »Gusle«, »Glazba« i drugi) bili kratkog vijeka. Njihov pothvat bio je to više smion, što su prekinuli sa XIX. vijekom i počeli graditi na »Cithari octochordi«. To je učinio bio još 1891. Vjenceslav Novak, kad je izdao pjesmaricu »Starohrvatske crkvene pjesme« i u nju uvrstio 52 pjesme iz »Cithare«. Time je podjedno on prvi pokazao, kojim putem valja da kroči obnova hrvatske crkvene pjesme. Ta pjesmarica ostala je žalibože nezapažena, jer Novaka nisu mogli onda da shvate, kao što nisu dugo mogli da se zagriju za pjesme, koje su počele izlaziti u glazbenim prilozima »Svete Cecilije«. I orguljašima i svećenicima bile su te pjesme u početku mrtvačke, preozbiljne, nekoji su dapače govorili, da su »madžarske«. No te pjesme shvatio je i razumio narod, iz kojega su potekle, komu su brzo omiljele, ako se našao ovdje ondje orguljaš, koji ih je počeo propagirati. Išlo je polagano. U »Svetoj Ceciliji« izlazili su mnogobrojni članci, u kojima se isticala ljepota tih pjesama, izašli su »Hrvatski korali«, a iza njih »Hrvatska crkvena pjesmarica«. Obzorje se širilo. Iako dosad još nema potpunog uspjeha, ipak nas dosadanji preokret zadovoljava i zajamčuje nam, da mora uslijediti preporod hrvatske crkvene glazbe.

JANKO BARLÉ

FRANJO DUGAN

profesor Muzičke Akademije, organista prvostolne crkve zagrebačke i urednik glazbenog priloga „Svete Cecilije" od početka do danas

NOVIJA HRVATSKA CRKVENA GLAZBA

Početkom 19. stoljeća bila je crkvena glazba na najnižem stepenu, pa je i kod nas Hrvata pod utjecajem njemačkim i talijanskim bilo izopačeno crkveno pjevanje. Već neki glazbenici ilirskoga pokreta nastojali su, da te crkveno-glazbene prilike u Hrvatskoj poprave. Tako je o. Marijan Jaić (1795. do 1858.) sakupljao crkvene pučke pjesme i izdao g. 1850. knjigu »Napivi bogoljubnih crkvenih pisama«, među kojima ima i koralnih. O. Fortunat Pintarić (1789. do 1867.) skladao je više misa, hrvatskih crkvenih pjesama i orguljaških kompozicija, a smrt mu je zapriječila, da izda kantual »Crkvenu liru«. Pavao Stoos (1806. do 1862.) skladao je crkvene popijevke, kojih je 13 izdao g. 1858. u »Kitici crkvenih pjesamah s napjevi«. Vatroslav Lisinski (1819. do 1852.) skladao je »Oče naš«.

Iza ilirskoga doba nastupilo je Zajčevo doba hrvatske glazbe. Sam Ivan pl. Zajc (1831. do 1915.), iza Lisinskoga drugi najveći naš skladatelj, skladao je »Stabat Mater«, oratorije »Oče naš« i »Prvi grijeh«, kantatu u čast sv. Alojzija, kantatu »Isusovo uskrsnuće«, Missu Solemnis u C-duru (koju neki zovu najboljim njegovim djelom uopće), rekvijeme za bana Jelačića, za Preradovića i za Verdija, dvije Missae solemnis, himnu sv. Cecilije, više »Ave Maria«, Te Deum, velik broj ofertorija, graduala, psalama i raznih crkvenih pjesama. Preuzeo je da uređuje glazbeni dio prvog hrvatskog časopisa za crkvenu glazbu, koji je pod imenom »Sv. Cecilija« god. 1877. pokrenuo Miroslav Cugšvert (1844. do 1894.). I Cugšvert je skladao raznih crkvenih kompozicija. I Đuro Eisenhuth (1841. do 1891.) skladao je više misa i raznih crkvenih pjesama, a g. 1872. izdao i zbirku »Napjevi crkvenih pjesama«. Antun Stöckl (1850. do 1902.) skladao je više crkvenih pjesama, od kojih su dva »Ave Maria« izašla u zbirci »Kitica crkvenih pjesama« složenoj od Antuna Vizjaka. U toj je zbirci pored Zajca s najviše skladbi zastupan Mijo Čurković (1852. do 1932.), koji je skladao tri staroslavenske mise, nekoliko moteta, razne crkvene zborove i pjesme, od kojih su osobito neke Marijanske stekle veliku obljubljenost. Od Franje S. Vilhara (1852. do 1931.) ima više misa i crkvenih pjesama. Vilko Novak (1865. do 1918.) skladao je staroslavensku Misu sv. Ćirila i Metoda te više crkvenih pjesama. Josip Canić (1879. do 1933.) skladao u manje crkvenom stilu više crkvenih pjesama. Od Blagoje Berse (1873. do 1934.) postoje »Stabat Mater«, »Ave Maria«, »Uskrsna himna« i druge neke crkvene pjesme. Josip Hatze (r. 1879.) skladao je »Ave Maria«, »Božićnu pjesmu itd.

Ozbiljnije traganje za putevima prave crkvene glazbe počinje od Vjekoslava Kolandera (1848. do 1912.), čuvenog organiste zagrebačke prvostolne crkve i sastavljača staroga Kantuala. Skladao je više lijepih misa i drugih crkvenih skladbi, a istakao se osobito orguljaškim kompozicijama. U isto je vrijeme Vjenceslav Novak

(1859. do 1905.), slavni hrvatski pisac romanâ, prvi stao iznositi glazbu stare »Citharae octochordae« te je štampom izdao »Starohrvatske crkvene popijevke«. Šandor Bosiljevac (1860. do 1918.) djelovao je u Dalmaciji te pored ostaloga skladao pet misa, rekvijem, više moteta i drugih crkvenih skladbi. U Bosni je djelovao Stjepan pl. Hadrović (1863. do 1934.), koji je napisao prvu hrvatsku »Povijest glazbe«, iako ne posve samostalnu. Skladao je raznih crkvenih pjesama, od kojih je neke izdao u zbirci »Ave Maria«, a druge u zbirci »Crkvena pjesmarica Hossana«. Od Karla Kukla († 1913.) ima nekoliko misa (tri staroslavenske), ofertorija, moteta i crkvenih pjesama. Ivo Muhvić (r. 1876.) skladao je staroslavensku misu izdatu u svetojeronimskom natječaju g. 1928. i više drugih crkvenih skladbi. Antun Dobronić (r. 1878.) zauzimao se u mladosti u Dalmaciji dosta za crkvenu glazbu, skladao je jednu misu. Krsto Odak (r. 1888.) dobio je u jeronimskom natječaju g. 1928. prvu nagradu za svoju staroslavensku misu op. 12., jednu misu skladao je još prije, a skladao je i više psalama, »Ave Maria« i neke druge crkvene skladbe. I Josip Štolcer-Slavenski (r. 1896.) skladao je nekoliko crkvenih pjesama. Isto tako Rudolf Matz (r. 1901.), od kojega je »Hrvatska misa« i nekoliko pjesama (»Bistrička« na melodiju jedne poznate svjetovne pjesme).

MIRKO NOVAK,
prvi urednik „Svete Cecilije" uz Milana Zjalića

Tek kad je g. 1903. Papa Pijo X. izdao Motu proprio o crkvenoj glazbi, došlo je i u Hrvatskoj do pravog pokreta crkvene glazbe. Godine 1907. pokreće se časopis »Sv. Cecilija« i osniva se Cecilijino društvo u Zagrebu. Glavna glazbena osobnost tog pokreta je Franjo Dugan (r. 1874.), koji je na polju hrvatske crkvene glazbe epohalna pojava. On našoj crkvenoj glazbi daje smjer kao učitelj gotovo sviju mlađih crkvenih skladatelja, kao urednik crkvenih kompozicija, što ih je u 3 decenija »Sv. Cecilija« već na stotine izdala, i kao harmonizator svih glavnih naših pučkih crkvenih popijevaka, a i kao skladatelj. Skladao je jednu misu, više ofertorija, ni Marijanskih i drugih crkvenih pjesama. Uz Dugana stoje odmah od početka na čelu hrvatskog cecilijanskog pokreta četiri svećenika: Mirko Novak, Milan Zjalić, Filip Hajduković i Janko Barlè. Između njih se Mirko Novak (1879.—1918.) istakao i kao skladatelj: već u prvom godištu »Sv. Cecilije« ima najviše njegovih skladbi, to su razne crkvene pjesme, a skladao je i mise. Bio je uz Milana Zjalića prvi urednik »Sv. Cecilije«. Milan Zjalić (1877. do 1931.) bio je u prvih pet godina duša »Sv. Cecilije« kao dobar organizator. Napisao je knjigu »Crkvena muzika« (1925.), prvu hrvatsku povijest crkvene glazbe. Filip Hajduković (r. 1878.) također je jedan od osnivača cecilijanskog pokreta kod nas, koji je već u 1. broju »Sv. Cecilije« stao da bistri pojmove o tom, što je prava crkvena glazba. On je reformator crkvenog pjevanja u zagrebačkoj prvostolnoj crkvi u duhu cecilijanskom, jer je tu već 30 godina regens chori. Godine 1911. postao je predsjednikom Cecilijina društva Janko Barlè (r. 1869.), koji od g. 1914. do danas i sam uređuje »Sv. Ceciliju« te ju je svojom svestranom inteligencijom i velikim smislom za umjetničku ljepotu digao na visinu evropskog lista. Franjo pl. Lučić (r. 1889.) zauzima u cecilijanskom pokretu uz Dugana najvidnije skladateljsko mjesto. Skladao je više misa, »Stabat Mater«, krasne skladbe za orgulje i mnoštvo crkvenih pjesama sviju vrsta. Vrlo se istakao kao plodan cecilijanski skladatelj Franjevac o. Kamilo Kolb (r. 1887.) velikim mnoštvom crkvenih pjesama, više psalama, misa i najnovijim oratorijem sv. Franje. Njegova je melodika vrlo pristupačna, a cijela glazbena građa bujna. Vrlo plodan crkveni skladatelj je i franjevac o. dr Bernardin Sokol (r. 1889.), koji je skladao 3 mise i cijeli niz manjih crkvenih skladbi. Njegova melodika ima često instrumentalni karakter, a što se većma približuje vokalnom karakteru, poprima konvencionalnu slatkoću: Oboje to je utjecaj talijanske škole. Harmonizacija mu je jasna, protkana efektnim modulacijama, a cijela glazbena gradnja živa. O. Sokol je sam izdao mnoštvo vlastitih skladbi, a među njima i dosta od najpri-

FILIP HAJDUKOVIĆ

Našim čitateljima

Budući da smo ovaj broj »Obitelji« skoro sav posvetili crkvenoj glazbi, da tako naše čitatelje što svestranije informiramo o toj važnoj grani kulture kod nas i u svijetu, molimo, da nam bude oprošteno, što je ovajput izostao i nastavak romana »Novca kao lišća«. Za naknadu izaći će u narednom broju cijeli ostatak toga romana do kraja, pa će tako biti udovoljeno nestrpljivosti gotovo svih naših vrijednih čitateljica, koje jedva čekaju, da saznadu konac tog nada sve zanimljivog romana. Uopće će naredni broj biti gotovo sav ispunjen zabavnim sadržajem, koji je iz ovoga broja izostao. Uredništvo »Obitelji«.

znatijih domaćih i stranih skladatelja. Među franjevcima se kao skladatelji još ističu o. Filip Oštir i kapucin o. Anselmo Canjuga raznim manjim crkvenim skladbama. Dominikanac o. Jordan Viculin (r. 1894.) skladao je također dosta crkvenih pjesama. Posebno se na skladateljskom polju istakla č. sestra Lujza Kozinović (r. 1897.), koja je skladala dosta lijepih crkvenih pjesama i drugih skladbi. Njoj se u tom pridružuje i č. s. Tarzicija Fosić, koja također s uspjehom sklada. Dobrih crkvenih kompozicija skladao je i Zlatko Špoljar (r. 1892.): misu, rekvijem i razne crkvene pjesme (popularna »O srce Sina Božjega«). Rudolf Taclik (r. 1894.) jedan je od skladatelja, koji se uz o. Kolba najviše javlja u glazbenom prilogu »Sv. Cecilije« svojim crkvenim pjesmama, a skladao je i dvije mise, od kojih je jedna bila g. 1928. nagrađena u jeronimskom natječaju. U tom je natječaju drugu nagradu dobio Franjo Dugan ml. (1901. do 1934.) za svoju staroslavensku misu. Jedan od najdarovitijih mladih naših crkvenih skladatelja je Matija Ivšić (r. 1894.), koji je već skladao cijeli niz crkvenih pjesama, među njima i popularnih, a zbilja krasna je njegova misa na motiv crkvene pjesme »Zdravo nado.«

Posebno mjesto u cijeloj hrvatskoj glazbi u posljednja dva decenija zauzima dr Božidar Širola (r. 1889.). On je iza Zajca zapravo glavni predstavnik naše sadašnje glazbene epohe. Iako je njegovo glavno polje svjetovna glazba, on je i u duhovnoj glazbi stvorio za našu glazbenu kulturu upravo epohalna djela. To su u prvom redu oratoriji »Žrtva Abrahamova«, »Sv. Ćiril i Metod« i »Posljednja pričest sv. Jeronima«, pa grandiozna »Missa Poetica«. Skladao je i staroslavenski rekvijem i više raznih crkvenih pjesama. Kako je njegova glazba u biti vokalnoga značaja, a naslanja se na naš narodni izražaj, tako i njegova duhovna glazba nosi obilježja, koja su u skladu s crkvenim i narodnim duhom. U tom širola stoji sam svoj, pa nema sumnje, da naša duhovna glazba ima još mnogo od njega da očekuje. A uz Širolina djela duhovne glazbe posebno mjesto zauzima misterij »Misa«, koji je na stihove Marka Soljačića skladao Juraj Stahuljak (r. 1901.), jedan od najboljih mladih skladatelja, koji stvara duboko kontemplativnu i osjećajnu glazbu, te zacijelo i na polju duhovne glazbe ne će ostati kod tog misterija. *DR J. A.*

CECILIJANSKE IDEJE

Nedavno sam gledao ovaj čudni prizor: velika crkva, mise se služe na svim oltarima. Ovdje je počela misa, ondje svršava, tu je na pol, tamo kod pričesti itd. A u crkvi ljudi »prisustvuju sv. misi«: ustaju, klecaju, križaju se, udaraju o prsa... kako već zahtijevaju oni oltari, koje vide i prate. Oni prate sve oltare pred sobom i reagiraju na sve zvončiće, koje čuju, barem križanjem i udaranjem u prsa. Nekoji mole krunicu, a neki prate ovako mise i iz molitvenika. I nakon jedan sat izaći će napolje i pobožno moguće uzdahnuti, kako su danas »na slavu Božju prisustvovali kod 9 sv. misa.«

Jest, prisustvovali su, ali nisu žrtvovali pravo ni jednu sv. žrtvu.

Ovih mi se opet dana potužio jedan orguljaš, koji pozna propise o crkvenoj glazbi, kako svake nedjelje sluša u jednoj crkvi, gdje pjevaju redom ljudi strofe »svetog marša« »Hoćemo Boga« od početka mise, pa dok ide. A onda poslije podizanja koju marijansku. To je opet nesamo grijeh protiv dobrog ukusa, nego nadasve grijeh protiv liturgije. Liturgijska glazba nije zato, da svira i pjeva pod obredom neovisno i što hoće, nego da prati obred i pjeva pojedine njegove dijelove.

To vjersko neznanje liturgijske uloge puka i ovo neukusno muziciranje u crkvi izazvalo je pred 30 godina pokret, koji se po zaštitnici glazbe sv. Ceciliji nazvao cecilijanstvom. Papa Pijo X. započeo je tu reformu liturgijske glazbe kao papa i umjetnik prvim aktom svojega pontifikata. (Motuproprij o crkvenoj glazbi izdan je na blagdan sv. Cecilije g. 1903.). Kao papu boljelo ga je, kad je vidio posve pasivno prisustvovanje vjernika kod liturgije. Ljudi nisu od obreda skoro ništa razumjeli i prisustvovali su mu, kao da se taj obred njih ništa ne tiče. A kao umjetnika boljelo ga je, što je i samo muziciranje u crkvi bilo posve otkinuto od liturgije, a često i od prave umjetnosti. A znao je dobro, s koliko su nekoć aktivnosti vjernici sudjelovali kod žrtvenog obreda, koliko je bilo nekoć vjere i umjetnosti u crkvi i kod liturgije.

Temeljna misao reforme Pija X. jest u riječima: aktivno sudjelovanje vjernika kod presvetih tajna i kod javne svečane molitve. I kad su ga pitali nakon publikacije moturproprija: što će se sad pjevati pod sv. misom, rekao je: »Odsad više ne ćete pjevati pod sv. misom, nego ćete pjevati — sv. misu.« Svaki svoju ulogu: svećenik, ministrant, pjevači — ali i puk. Jer žrtveni obred nije čin pojedinca. Misa je javni i skupni svečani akt naše pobožnosti prema Bogu, gdje svi mi žrtvujemo (preko svećenika kod oltara) Bogu Božansko Janje kao skupni i javni izraz naših poklona, zahvala, pomirenja za grijehe i prošnja. U tom smislu sudjelovali su nekoć stari kršćani sv. žrtvi, u tom smislu sudjeluju još i danas kršćani istočnog obreda pjevajući svaki svoju ulogu (svećenik, kantor, ali i puk) prateći same misne molitve i čin u duhu ili iz molitvenika i na koncu primajući svi »čest« te žrtve u obliku sv. pričesti. Puk ima prije svega jednoglasno odgovarati »amen« na svećenikove molitve. I pjevati svoju ulogu kod mise: »Kyrie«, »Slava«, »Vjerovanje«, »Svet«, »Blagoslovljen« i »Jaganjče«.

Nesamo da nema više pjesmica na kojekakve tekstove bez veze sa dijelovima mise, nema ni solopjevanja na dijelove, koje mora puk pjevati; sve to mora biti u jednoj umjetničkoj formi dostojnoj Boga mjesta i obreda. Papa je rekao jednom francuskom muzikologu u privatnoj audijenciji: »Ja hoću, da moj narod moli načinom ljepote (umjetnosti)«. I zato velimo, da cecilijanstvo nije samo reforma liturgijske pobožnosti, nego i reforma glazbene umjetnosti, koja tjera iz crkve sve, što nije umjetnički dostojno Boga, crkve i liturgije. Ne može se dakle više samo štogod svirati i pjevati, nego niti kakogod. Crkvena glazba nakon reforme znači: Liturgijska glazbena umjetnost.

Te dvije temeljne misli cecilijanstva konkretizirao je Pijo X. iznijevši u svom zakoniku dva stila crkvene glazbe: gregorijanski koral i klasičnu polifoniju. Time ih je nesamo stavio za uzor cecilijanskog glazbenog izražaja, nego i preporučio za izvođenje u praksi. Ta dva stila su ne samo vrlo važni zato, što imaju dva osnovna preduvjeta (liturgijski i umjetnički), već i zato, što su oni baš nastali u crkvi i liturgiji.

Što je papa spomenuo i stavio za uzor crkvene muzike spomenuta dva stila, to ipak ne znači: gdje se ne pjeva koral ili klasična polifonija, nema cecilijanstva. Najbolji je dokaz tomu, da papa govori u zakoniku i o modernim kompozicijama, koje međutim moraju imati bezuvjetno temeljne uvjete: liturgijski duh u tekstu i umjetnički duh u formi. Dakako imade crkava i publike, gdje ova dva stila ostaju nesamo mogući, nego i najpotrebitiji i najsvrsishodniji. To su katedrale, samostani, gradovi.

A što je sa cecilijanstvom na selu? Tamo uvoditi koral ili forsirati zborno pjevanje značilo bi možda još više udaljiti ljude od aktivnog sudjelovanja kod obreda i od umjetnosti. Niti je naše selo sposobno da pjeva latinski, niti da razumije latinski jezik i tu glazbu. A što se tiče zbornog pjevanja, odveli bismo seljačku crkvu daleko, nesamo od liturgije, nego i od umjetnosti.

S druge strane je nepovrediva naša svetinja: naš narodni glazbeni stil, glazbena sposobnost i ljubav, koja se ni pod koju cijenu ne smije dirati, osobito ako se ne mora. Naprotiv naša je zadaća spojiti liturgiju s umjetnošću našega narodnog glazbenog stila. Tako ćemo dobiti nesamo aktivno sudjelovanje naših vjernika kod sv. liturgije, nego i liturgijsku glazbu, koja odgovara

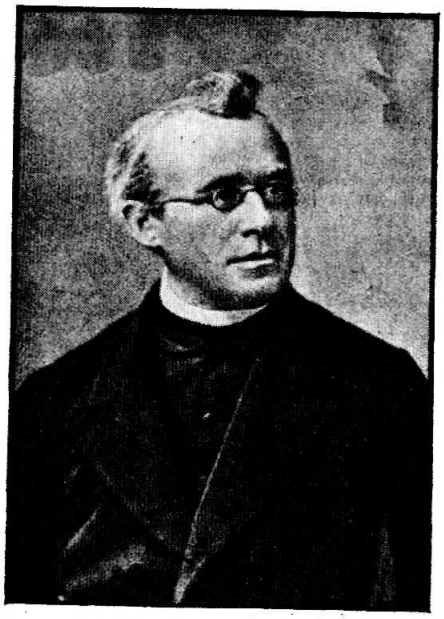

FRANJO KS. WITT (1834.—1888.), osnivač cecilijanskog pokreta u Njemačkoj, odakle se raširio i po drugim katoličkim zemljama

duhu cecilijanstva. Za nekoga bi tek nastala poteškoća u upotrebi živoga jezika u liturgiji. No to je uvijek manje zlo od posvemašnje pasivnosti (nerazumijevanja), u koju bi naše ljude odvela crkvena latinština, ili od djelomične pasivnosti, u koju ih vode današnje neliturgijske pjesmice, što se još uvijek pjevaju u 90 posto obreda i crkava. Napokon se ne smije zaboraviti liturgijski značaj našega jezika, koji je sam današnji papa uveo u sve obrede katoličke Crkve, pa i u samu sv. misu.

Da dođemo do ideala slavenske liturgijske umjetnosti u katoličkoj Crkvi, trebali bismo organizaciju cecilijanstva, kako je traži motuproprij Pija X. To bi imale biti dijecezanske komisije za crkvenu glazbu. Naše Cecilijansko Društvo radi već blizu 30 godina, i tko dobro pozna prilike, mora mu dati zasluženo priznanje. Ali budući da su se baš ove godine pojavile neke akcije, koje nisu u skladu ni sa crkvenim zakonikom, ni sa dužnim respektom prema spomenutom našem zaslužnom pokretu, možda je sada više no ikada potrebito, da se i kod nas provede organizacija cecilijanstva onako, kako to predviđa Pijo X. Ta bi organizacija trebala da stvori u četvrtom deceniju ono, što je za nas praktički zahtjev cecilijanske ideje: našu narodnu liturgijsku glazbenu umjetnost

IVO KOKOT

ČETIRI EVROPSKA CRKVENA SKLADATELJA

(K slikama na posljednjoj stranici)

U Belgiji je najslavniji crkveni skladatelj Flamanac kanonik Julije von Nuffel, koji u svojoj snažnoj i ekstatičnoj glazbi upotrebljava mnogo starinskih elemenata. Tako njegova glazba podsjeća na snažno djelovanje gotike.

U Njemačkoj je glas velikoga skladatelja stekao Kaspar Roeseling iz Porajne, koji je stvorio poseban moderni stil u crkvenoj glazbi razvivši idejni svijet korala u širinu. Berlinski skladatelj Kurt Doebler, koji je najprije bio šegrt u nekoj željezn ariji, dok se nije otkrio njegov talenat za glazbu, sklada svoja crkvena djela doduše u duhu korala, ali ne daje, da se to previše jasno razabire. Njegov stil odaje veliku ozbiljnost i savršenu ljepotu. Münchenski skladatelj Josef Haas stavio je svoju umjetnost posve u službu pučke crkvenoglazbene misli u najboljem smislu. U njegovim djelima stapaju se romantički i impresionistički elementi u uvjerljivo jedinstvo.

H. O. B.

Slika na naslovnoj stranici omota:

Sveta Cecilija u krugu svetaca

Naslikao Raffaele Santi

TALIJANSKA DUHOVNA GLAZBA

19. I 20. STOLJEĆA

Italija je domovina katoličke crkvene glazbe. U njoj se razvila stara gregorijanska koralna glazba. U doba renesanse u 16. stoljeću dovinula se talijanska crkvena glazba najvećeg svog klasičnog savršenstva u djelima, što ih je stvorio Pierluigi da Palestrina (1526. do 1594.). Kad se početkom 17. stoljeća stala u Italiji razvijati opera, preuzela je ta vrst svjetske glazbe takav mah, da je potisnula i crkvenu glazbu. Od sredine 17. stoljeća pojavljuje se u crkvama pjevanje na način opernoga pjevanja. I to traje nažalost sve do pod konac 19. stoljeća. Tek za Pape Lava XIII. javlja se pokret za reformu crkvenog pjevanja.

Međutim i u doba, kad je operna glazba potisnula crkvenu, stvarali su skladatelji duhovna glazbena djela, od kojih trajniju vrijednost imadu djela od skladatelja iz 19. stoljeća.

Prvi talijanski veliki skladatelj 19. stoljeća bio je Giachino Rossini (1792. do 1868.), koji je osim svojih čuvenih opera skladao i jedan »Stabat Mater« (1832.) i jednu »Petite missa solonelle« (1864.). Iako i u toj glazbi prevladava način opernih melodija, ipak se tu već naslućuju novi putovi duhovne glazbe. I drugi operni skladatelj Gaëtano Donizzetti (1797. do 1848.) skladao je više misa, himna, kantata, Ave Maria i Rekvijem k Bellinijevoj smrti. Posebno mjesto zauzima P. Raimondi (1786. do 1859.), koji je skladao 8 oratorija, 6 misa, 2 rekvijema, sve psalme u Palestrininu stilu i mnogo drugih crkvenih djela. Složio je 3 biblijske drame »Putifar«, »Josip« i »Jakob« tako, da su se g. 1852. izvodile u Rimu na trodjelnoj pozornici sve tri u isto vrijeme. Giuseppe Verdi (1813.—1909.), najslavniji talijanski skladatelj 19. stol., skladao je Stabat Mater i Te Deum, a vrlo značajno djelo duhovne glazbe stvorio je slavnim svojim Rekvijemom, u kojem je glazba mješavina raznih stilova od opernog do posve crkvenog .I Giov. Sgambati (1834.) skladao je Rekvijem op. 28., koji već nosi obilježje moderne glazbe, te je najznatnije djelo te vrste iza Verdijeva. Još je skladao slavni virtuoz na orguljama Enrico Bossi krasan oratorij »Izgubljeni raj«, kojemu glazba pokazuje utjecaje Berlioza, Wagnera i Rikarda Straussa. Čuveni majstor u kontrapunktu P. Platania skladao je Psalam 67. za šest zborova s orkestrom, zatim su od njega Missa solemnis, Antiphonia, Pater noster i druge crkvene skladbe u modernijem smjeru.

GIAN FRANCESCO MALIPIERO,
talijanski moderni skladatelj

Prvo mjesto u modernoj crkvenoj talijanskoj glazbi zauzeo je Lorenzo Perosi (rod. 1872.), najslavniji talijanski skladatelj oratorijâ, među kojima se ističu osobito »Preobraženje Kristovo«, »Uskrsnuće Lazarevo«, »Božić«, »Pokolj nevine dječice«, »Uskrsnuće Kristovo«, »Mojsija«, »Posljednji sud« itd. Skladao je preko 25 misa, mnogo psalma, himana i drugih kompozicija. Poznat je i kao dugodišnji dirigent bazilike sv. Petra u Rimu. Uz njega je glavni predstavnik talijanske crkvene glazbe Licinio Refice, kojemu su njegovi oratoriji »Mučeništvo sv. Agneze« te osobito »Trittico di S. Francesco« pronijeli slavu svijetom. Skladao je mnoštvo crkvenih skladbi, među kojima je »Missa Jubilaei« jedna od najljepših u cijeloj crkvenoj glazbi uopće. Treći među predstavnicima današnje talijanske crkvene glazbe je Raffaele Casimiri (r. 1880.), slavni dirigent zbora Capella Sixtina. Obnovitelj je Palestrinine glazbe i njene slave. Skladao je i sam razne crkvene skladbe: Psalam 121., »Ave Regina coelorum«, mise, litanije, motete, himne, ofertorije itd. Jedan od glavnih preporoditelja crkvene glazbe u Italiji je i isusovac Angelo de Santi (1847. do 1922.), koji nije bio skladatelj, nego organizator cecilijanskog pokreta, osnivač lista »Bolletino ceciliano« i visoke škole za crkvenu glazbu. Kao skladatelj ističe se P. B. Rizzi, koji je skladao »Stabat Mater«, misu »Mater inviolata«, oratorij sv. Antuna te razne druge crkvene skladbe. Od mnogih drugih crkvenih skladatelja spominju se Marco Nevastro (»Misa pro vitae longevitate Leonis XIII.« i dr.), G. Pozzety (oratorij »Rosa Mystica«), G. Piazzano (1892. do 1921.), od kojega je među ostalim jedan lijepi rekvijem, A. Arnolda (»Misa Ceciliana«), slijepi skladatelj Luigi Battazzo (1845. do 1925.), koji je skladao mise i druge skladbe te je neobično plodan skladatelj, franjevac O. Pacini, od kojega je oratorij »Transitus divi Dominici«, i bezbroj drugih. Među najvažnijim skladateljima današnje Italije je Gian Francesco Malipiero, koji je uz operna i druga glazbena djela stvorio i oratorij sv. Franje i drugih crkvenih skladbi. Više svojih djela daje crkvenoj glazbi Ettore Desderi, koji upotrebljava melodije slične koralu, ali uz to ipak daje maha i plemenitom patosu i simfonijskom oblikovanju te doseže često upravo dramatsku snagu.

DR JOSIP ANDRIĆ

DUHOVNA GLAZBA KATOLIČKIH SLAVENA

POLJSKA. U početku 16. stoljeća ističe se Sebastijan Felsztyński u Krakovu skladbama mise, himana i introita. Waclaw Szamotul (1529. do 1572.) skladao je mise i lamentacije proroka Jeremije. Mikolaj Zielenski bio je najplodniji i najvažniji poljski skladatelj onog doba: 44 ofertorija, 9 moteta i krasan Magnificat. Krzysztof Borek († 1557.) skladao je u duhu Palestrininu mise, Tedeume itd. Mikolaj Gomolka († 1609.) skladao je svih 150 psalama Poljskoga Psaltira te je to najslavnije staro poljsko glazbeno djelo.

U 17. stoljeću skladao je Bartlomiej Pękiel osmeroglasne mise (slavna Missa concertata La Lombardesca s instrumentalnom pratnjom), kantatu »Audite mortales« itd. Marcin Mielczewski (1617. do 1680.) ostavio je šest misa, rekvijem i više moteta. Stanislaw Sylwester Szarzyński proslavio se svojom »Missa septem dolorum«, s više moteta i crkvenih arija, s 8 himna i jednom kantatom, te je bio najznamenitiji poljski skladatelj tog doba. Grzegorz Gabryel Gorczycki (1654. do 1734.) ostavio je 4 mise, 10 himana, 4 antifone, 2 introita i 1 motet te krasan »Stabat Mater«.

U 18. stoljeću najčuveniji je skladatelj Józef Kozlowski (1757. do 1831.) po svojim misama, po jednom Tedeumu i slavnom Rekvijemu na smrt posljednjeg poljskoga kralja Stanislava Augusta.

U 19. stoljeću slavan je Józef Elsner (1769. do 1854.) sa svojih 19 opera i 105 crkvenih kompozicija, među kojima se uz mise, ofertorija, motete i himne ističe jedan Tedeum, Rekvijem i glavno njegovo djelo »Passio Domini nostri Jesu Christi«. Ignacy Feliks Dobrzyński (1807. do 1867.) bio je učenik slavnog Chopina, najvećega genija glazbene Poljske, skladao je jednu misu. Józef Krogulski (1815. do 1842.) ostavio je iza prerane svoje smrti 10 misa, jedan Psalam, mnogo himana, oratorij Velikoga petka, Miserere, Rekvijem, 2 kantata i krasni motet »U ime Oca«. I skladatelj prve poljske opere »Halka« Stanislaw Moniuszko (1819. do 1872.) skladao je sedam misâ, ofertorijâ, graduala, himana, crkvenih pjesama, litanije, Rekvijem i jednu kantatu.

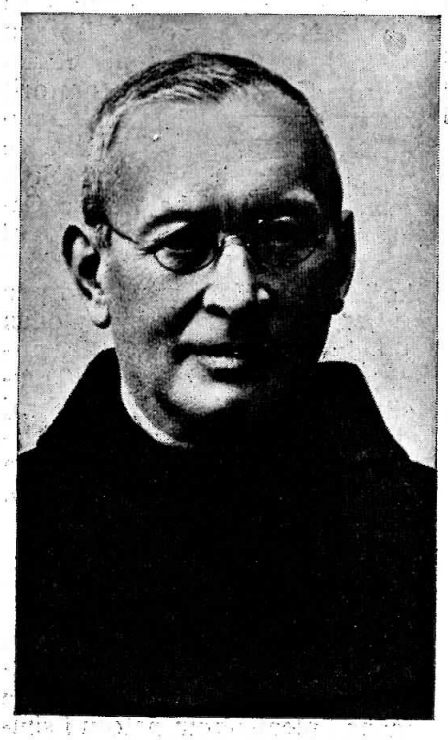

P. HUGOLIN SATTNER, najveći slovenski crkveni skladatelj

Reformu poljske crkvene glazbe počeo je provoditi dr. Józef Surzyński (1851. do 1918.), koji je bio i urednik časopisa za crkvenu glazbu »Muzyka kościelna« i izdavač djela »Monumenta musices sacrae in Polonia«. Skladao je mise, rekvijeme, ofertorije, skladbe za orgulje, izdao crkveni kancional, crkvene pučke pjesme s pratnjom orgulja itd. Feliks Nowowiejski (rod. 1877.) slavan je po svojim oratorijima »Quo vadis« (prema Sienkiewiczu), »Našašće svetoga križa« i »Prizori Velikog petka« mnoštvom motetâ, 5 misa (na pr. u čast Gospe Lurdske, Male sv. Terezije) itd. K. Szvanowski (. 1882.) skladao je prekrasan »Stabat Mater«.

ČEŠKA. Iz 13. stoljeća potječe krasna češka koralna pjesma »Sveti Václave, kneže naš«, koju češki katolici pjevaju i danas kao svoju himnu. Iz 14. stoljeća ima isto tako nekoliko pjesama, a iz 15. stoljeća sačuvani su Jistebnický kancional i Vyšebrodský kancional, oba latinski, te marijanske pjesme »Rorate« i »Salve«, najljepše iz onog doba. Iz 16. stoljeća je prvi češki kancional iz g. 1529., zatim kancionala Jana Rozenpluta g. 1601. i kancional, koji je izdao Jiřĺ Hlohovský. U 17. stoljeću je Matěj Václav Šteyer izdao »Kancionál český« g. 1683. s 850 pjesama, koje je u 4 kasnija izdanja popunio do 1000 pjesama. A. Jan Dismas Zelenka (1679. do 1745.) je glavni predstavnik umjetničke crkvene glazbe na prijelazu iz 17. u 18. stoljeće: skladao je 15 misa, 3 rekvijema, 2 Tedeuma i 3 oratorija. Važni su još na polju crkvene glazbe tog doba Bohuslav Černohorsky (1684. do 1742.), osnivač čuvene kontrapunktičke škole, František Tůma (1704. do 1774.), skladatelj duboko religiozne glazbe, Fr. Ks. Brixi (1732. do 1771.), koji je skladao 76 misa, i drugi.

U prvoj polovici 19. stoljeća je Jan Nep. Vitásek (1771. do 1839.) prvi, koji se ističe kao jači crkveni skladatelj: od njega su 2 mise, krasan Rekvijem pod utjecajem Mozartovim itd. Njegov đak Robert Führer (1807. do 1861.) stvorio je među ostalim također veliki Rekvijem. Duhom crkvene glazbe više odišu djela Václava Em. Horáka (1800. do 1871.): devet misa, Rekvijem i Tedeum. Jan Nep. Škroup (1811. do 1892.) skladao 10 misa, a Albin Mášek (1804. do 1878.) preko 200 crkvenih skladbi.

S pojavom Bedřicha Smetane (1824. do 1884.), najvećega genija češke glazbe, koji na polju duhovne glazbe skladao samo 2 moteta i krasnu »Molitvu«, nastaje bujno stvaranje u svim glazbenim područjima. Antonín Dvořák (1841. do 1903.) stječe svjetsku slavu svojim divnim »Stabat Mater«, »Biblijskim pjesmama«, oratorijem »Sveta Ludmila«, Misom, Rekvijemom itd. I Zdenko Fibich (1850. do 1900.) skladao je misu, 64. Psalam, jednu kantatu itd. No paralelno sa stvaranjem te trojice glavnih velikana češke svjetovne glazbe razvija se življe gibanje na polju crkvene glazbe. Josip Foerster (1833. do 1887.) počinje s reformnim gregorijanskim pokretom. Strogi gregorijanac je Fr. Chlum (1848. do 1895.), a isto tako se ozbiljno priklanja tom pokretu Pavao Křížkovský (1820. do 1885.), od kojega su 2 Tedeuma, Rekvijem itd. Više se istakao njegov đak Josef Nešvera (1842. do 1910.) sa svojih 50 misa, 4 rekvijema, Tedeumom, češkim Pasijskim skladbama, mnoštvom moteta i drugih crkvenih skladbi. Od g. 1874. izlazi časopis »Cyrill« za crkvenu glazbu. Jan Zelinka (1856.) skladao je više misa i crkvenih pjesama, a František Musil (1852.) vrlo lijep »Stabat Mater«, mise i dr. Glavni predstavnik novije crkvene glazbe bio je Josef Cyrill Sychra (1859. do 1935.), koji je skladao priličan broj misa velike umjetničke vrijednosti, nekoliko rekvijema i drugih crkvenih kompozicija. František Picka (rod. 1873.) imao je također znatan uspjeh sa svojim misama, ofertorijima, motetima, Tedeumom itd., i to i u domovini i u stranom svijetu. Eduard Tregler (r. 1868.), Andrija Horník (r. 1868.) i Karel Stecker (1861. do 1918.) također su stekli općenitije priznanje svojim raznim crkvenim skladbama. K njima se pridružuje Vojtěch Říhovský (r. 1874.), koji je također stvorio znatan broj misa i drugih crkvenih skladbi. Najveći današnji češki skladatelj uopće jest J. B. Foerster (r. 1859.), čija su i svjetovna djela često prožeta vjerskim duhom, a na polju duhovne glazbe stvorio je krasni »Stabat Mater« (izveden u Zagreb god. 1923.), Glagolsku misu, Misu sv. Franje, oratorij »Sv. Václav«, Tedeum, Psalam 121., Psalam 150., Marijansku himnu itd.

SLOVAČKA. Prva slovačka crkvena pjesmarica »Cantus Catholici« tiskana je g. 1655. u Trnavi. Franjevac P. Pavlín Bajan (1721. do 1792.) dao je zbirke »Harmonia Seraphica« sa 30 misa, Skalický pašional, Pruštiansky kancionál itd., a P. Edmund Paška (1714. do 1772.) zbirke »Harmonia pastoralis«, »Prosae pastorales« itd. Prvak među slovačkim skladateljima je Ján Lavoslav Bella

(rod. 1843.), katolički svećenik, koji je kasnije prešao na protestantizam. Glavni predstavnik današnje slovačke crkvene glazbe je Mikuláš Schneider-Trnavský (r. 1881.), koji uređuje jedinstveni slovački kancional u izdanju Društva sv. Vojtjeha. U duhu cecilijanskom skladа mise, ofertorija, crkvene pjesme itd. Od najmlađih skladatelja se javljaju Ján Füscher (r. 1896.), Aleksander Moyzes (r. 1906.) i drugi.

LUŽIČKA. U lužičkosrpskoj glazbi je istaknut jedino Bjarnat Krawc (r. 1861.), čija se Missa Solemnis pjeva i u Zagrebu i koji je i u našoj »Sv. Ceciliji« pisao o lužičkoj pučkoj glazbi.

SLOVENSKA. Prvi veliki predstavnik umjetničke slovenske crkvene glazbe bio je Jakov Gallus Petelin (1550. do 1591.), koji je skladao velik broj djela i stekao slavu u stranom svijetu. Slavne su njegove dvije »Muke Kristove«.

U 18. stoljeću prvi se ističe u crkvenoj glazbi Grgur Ruhar (1796. do 1863.), koji je izdao 13 svezaka crkvenih pjesama. I Anton Nedvěd 1828. do 1896.), rodom Čeh, skladao je mnogo crkvenih skladbi. Čeh je rodom i Antun Foerster (1837. do 1909.), koji je stvorio u Sloveniji pokret novije crkvene glazbe, te je g. 1876. osnovano Cecilijino društvo u Ljubljani i pokrenuo časopis »Cerkveni glasbenik«. Njegovu pjesmaricu »Cecilija« (1884.) izdala je Družba sv. Mohorja. Skladao je više misa. Najveći je slovenski crkveni skladatelj P. Hugolin Sattner (1851. do 1933.), koji je skladao oratorije (slavni »Uzašašće Bl. Dj. Marije«, »Sv. Franjo«), kantate (na pr. »V kripti sv. Cecilije« op. 45.), mise, crkvene pjesme itd. Popularne su crkvene popijevke od P. Angelika Hribara (1843. do 1907.). Danas je prvak na polju crkvene slovenske glazbe Stanko Premrl (rođen g. 1880.). Nejednake su vrijednosti skladbe Ignacija Hladnika (r. 1880.), bolje su i melodijom bogatije skladbe Vinka Vodopivca, koji je vrlo plodan. Ivan Ocvirk ima dobrih orguljaških skladbi, Fran Ferjančić (r. 1867.) dobrih zbornih, a dr Fran Kimovec (r. 1878.) ima sjajan »Tebe Boga hvalimo« i drugih skladbi. Još se ističu noviji crkveni skladatelji Martin Železnik (»Kristus rojen je« itd.). Karlo Adamič (na pr. »Alma Mater«), Dr. Fr. Mlinar-Cigale (na pr. »Himna sv. Cecilije«), Matija Tomc (oratorij »Odrešniku sveta«), Marij Kogoj (Marijine pesmi, Requiem) i drugi.

DR JOSIP ANDRIĆ

HRVATSKI CRKVENI SKLADATELJ FRANJO PL. LUČIĆ

CAMILLE SAINT-SAENS

Ove se godine 9. listopada navršilo sto godina, kako se u Parizu rodio Camille Saint-Saëns, jedan od najslavnijih francuskih skladatelja 19. stoljeća, koji se istakao veoma i kao skladatelj duhovnih glazbenih djela. Kad mu je bilo 25 godina, skladao je »Odu svetoj Ceciliji«, a znatnu slavu postigli su njegovi oratoriji »Božićni oratorij«, »Potop« itd., pa i najslavnija njegova opera »Samson i Dalila«, koja je i u Zagrebu izvođena, neka je vrst oratorijske opere. Skladao je i razne crkvene skladbe. Bio je dvadesetak godina orguljaš u krasnoj najelitnijoj pariškoj crkvi sv. Magdalene. Iz tog doba napisao je niz uspomena, iz kojih je vrlo zanimljiva ova:

»Tada je bila raširena legenda, da sam ja vrlo strog, opor glazbenik. Pričalo se, da sviram neprestano samo fuge, pa su ljudi dobili tolik strah, te je neka mlada djevojka prije svog vjenčanja došla k meni i zamolila me, da kod obreda njena vjenčanja radije ne sviram na orguljama. A jedan svećenik te crkve pozvao me je jednoga dana k sebi te mi stade kazivati, kako u crkvi sv. Magdalene dolazi publika većinom iz bogatih krugova, koji često posjećuju operu, pa da treba njihove navike i ukus da respektiram. Ja sam mu odgovorio, da bih na orguljama svirao opernu glazbu, kad bih s propovjedaonice čuo one vesele dijaloge, koji se u operi govore i pjevaju.«

Saint-Saëns tvrdi u tim svojim uspomenama, da najbolje orguljaške skladbe baš kao i najbolji govori nastaju iz improvizacija. Dakako kao što ima loših govornika, tako ima i loših orguljaša.

»Tijekom onih 20 godina, što sam svirao na orguljama u crkvi sv. Magdalene, gotovo uvijek sam improvizirao, predavao svojoj fantaziji uzde i oni satovi ubrajaju se među najveće radosti moga života.«

HRVATSKI CRKVENI KANTUAL

Uoči stote godišnjice svog opstanka izdalo je Glazbeno-pjevačko društvo »Vijenac« u nadbiskupskom bogoslovskom sjemeništu zagrebačkom omašnu, veoma lijepo spremljenu knjigu »Hrvatski crkveni kantual«. To je djelo doista dostojno stogodišnjeg jubileja, što ga ovo glazbeno društvo, jedno od najstarijih kod nas, želi proslaviti.

Nije ovo prva zbirka ove vrsti kod nas. Pred ravno četrdeset godina bacili su se na taj tegotni posao organista prvostolne crkve (od g. 1875). prof. Vatroslav Kolander i prebendar Karlo Kindlein, te su sabrali, uredili i izdali »Pjevnik (kantuale) crkvenih popjevaka«, što ga je onda lijepo tiskao Antun Scholz. Tada još nije vladala cecilijanska ideja, niti postojao Motuproprio Pape Pija X., koji je naglasio, da crkvena glazba ima zajednički cilj s crkvenom liturgijom, a to je slava Božja i duhovno izgrađivanje vjernika. Sve dakle, i tekst i forma, i riječi i napjev, mora odgovarati svetim činima liturgije i onoj zadaći, zbog koje je Crkva glazbenu umjetnost uzela u svoje bogoslužje. I izdavači »Pjevnika« ističu u svom predgovoru, da je crkvena glazba »nadopunjući dio crkvenoga bogoslužja« i da između pjevanja i svetih čina treba da postoji potpuni sklad, ali se odmah tuže, kako se u mnogim crkvama, ne samo seoskima, nego i gradskima, vrlo slabo njeguje crkvena glazba, pa da je čovjeku, odanom sv. vjeri, često teško pri duši, kad mora slušati neskladno sviranje i nezgrapno pjevanje ...

U doba, kad su Kolander i Kindlein počeli sabirati građu za svoj »Pjevnik«, bile su stare crkvene pjesmarice, kao slavonskog franjevca Jaića »Napjevi bogoljubnih crkvenih pjesama (1850.), međimurskog franjevca Pintarića (1866.), Torbar-Stohlova i Đure Eisenhutha već kroz decenija raspačane.Valjalo je stoga početi iznova. Možemo zamisliti, na kolike su teškoće morali nailaziti vrijedni urednici i izdavači. Zato se oni sa zahvalom spominju svojih pomagača, koje ćemo i mi ovdje izbrojiti, da se zna, koje su se osobe već tada bavile s ljubavlju našom crkvenom glazbom. To su Josip Vallinger, župnik u Vrpolju († 1911.), Ivan Kuček, župnik u Vrapču († 1906.), učitelji Šime Vudi i Španić st., te Kolanderov učenik stud. phil. Franjo Dugan. Da je njihov trud bio okrunjen uspjehom, najbolje dokazuje to, da je i Kolanderov »Pjevnik« već kroz decenije također potpuno raspačan i da se danas jedva u kojoj crkvi može pronaći.

No radikalni je preokret na polju crkvene glazbe u nas nastupio pojavom Cecilijinog društva i izdavanjem »Sv. Cecilije« počevši od god. 1907. Malo ne kroz 30 godina vrši taj glazbeni časopis tešku zadaću, da našu crkvenu glazbu i pjevanje svede u kolotečine cecilijanske ideje i u smjernicu papinog Motuproprija o crkvenoj glazbi. Tu su se na okupu našle najbolje naše sile. Redakciju, a i administraciju lista uzeo je u ruke kanonik prvostolne crkve i ravnatelj nadbiskupske pisarne Janko Barlè, koji ih i danas još nesmanjenom revnošću vodi, a uređivanje Glazbenog priloga prof. Franjo Dugan, iza Kolandera († 1912.) organista prvostolne crkve, virtuoz i komponista, te najbolji naš glazbeni teoretik. Iz radova, objelodanjenih po prof. Duganu u Glazbenom prilogu »Sv. Cecilije« naročito usavršenjem naših starih pučkih pjesama iz pavlinskih vremena, nikle su kasnije dvije pjesmarice: Vijenčeva »Hrvatska crkvena pjesmarica« 1919. (kao drugo izdanje god. 1912. izašlih »Hrvatskih korala« i 1917. izdane im pratnje), te crkvena pjesmarica zagrebačkih sestara milosrdnica »Virgini matri« god. 1921. Obje te pjesmarice bile su uzorno uređene, a izašle su dva izdanja: za pjevače i za organiste, te su postigle veliku raširenost.

Plod svega tog rada i dosadašnji rezultat cecilijanskog rada je novi »Hrvatski crkveni kantual« (g. 1934.). On ima da bude vademecum crkvenog zborovođe i orguljaša. Zato ima izvrsne rasprave o razvitku crkvenog pjevanja, o vođenju pjevačkih zborova, o sviranju na orguljama te o liturgiji i crkvenoj godini iz pera odličnih stručnjaka Franje Dugana, sveuč. prof. dra Dragutina Kniewalda i Filipa Hajdukovića, današnjega regensa chori zagrebačke prvostolnice. Iza toga slijede koralne i pučke mise, zatim introiti, ofertorija i komunije te pučke pjesme, raščlanjene po raznim dobama crkvene godine, konačno himni i razne litanije. Uz svako je djelo označeno ime skladatelja ili obrađivača odnosno zbirke, odakle je uzeto. Tu se dakako susrećemo najvećma s imenom Franje Dugana, a zatim vladaju našom crkvenom popijevkom u kantualu poglavito o. Kamilo Kolb, o. Anzelmo Canjuga, o. Jordan Viculin, S. M. Tarzicija Fosić, Franjo Lučić, Zlatko Špoljar, Rudolf Taclik i Vinko Žganec, a od starih još Josip Juratović († 1879.) i franjo Kostanjevac († 1910.), oba regensa chori zagrebačke prvostolne crkve, zatim Vallinger, Kolander i Mirko Novak († 1928. kao župnik u Kneginci kod Varaždina). Upravo je začudno, kad se promotre naši radnici na crkvenom glazbenom polju i njihovi radovi samo u posljednjih 40 do 50 godina, koliko se toga izmijenilo i zaboravilo i koliko je nesamo glazbenika nego i njihovih kompozicija novom vremenu i ukusu za volju moralo leći u grob, pa se na njihov rad navalila teška grobna ploča zaboravi.

Zato ovaj kantual nije zadnja riječ na polju hrvatske crkvene glazbe. I on će sigurno proći sve stepene dosadašnjih kantuala: bit će tražen, mnogo upotrebljavan, raspačan i — nakon decenija nadomješten novim. Ali ako sebi hoće osigurati trajan život, trebat će uza nj izdati još posebne priručne pjesmarice za pjevače i to napose za koralnu, pa za pučku glazbu, zatim za mise i litanije, te razne grupe crkvenih pjesama.

DR STJEPAN MARKULIN

LITURGIJSKO PJEVANJE U NARODNOM GOVORU

Svi znamo, da lijepo pjevanje u crkvi za vrijeme službe Božje i drugih pobožnosti mnogo doprinosi veličajnosti svetih obreda. Starinski običaj, da sav puk odgovara svećeniku kod svetih obreda, pomalo se napustila — barem u sjevernim krajevima, gdje se obred vrši u latinskom jeziku, koji narod ne zna i ne može naučiti. Pokret cecilijanski zato je svratio pažnju naročito onim pučkim popijevkama, koje su posvećene starinom i tradicijom (zapisane u XVII. stoljeću,

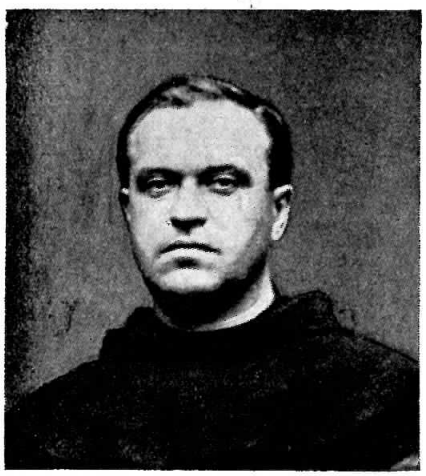

O. KAMILO KOLB

štampane početkom XVIII. stoljeća u velikom zborniku »Cithari octochordi«) te stekle pravo, da budu pjevane u crkvi, a svojim glazbenim sadržajem dostojne su svetog mjesta i svetog čina. I suvremeni skladatelji — u prilozima »Sv. Cecilije« i u izdanjima dra Sokola »Pjevajte pjesmu novu« — nastoje zadovoljiti potrebi glazbene prakse u crkvi davajući duhovne popijevke (himne, litanije i sl.). No sve su to popijevke određene za tihe mise. U svečanoj službi Božjoj zapravo bi — po crkvenim propisima — valjalo pjevati koral, i to Grgurov ili rimski koral, taj najdivniji plod sredovječne umjetnosti. Uz latinski obred zacijelo on najpotpunije izražava svečanu zajedničku molitvu pobožnih vjernika. No uvođenje takvog pjevanja u sve crkve, pa i seoske, nailazi na nesavladive teškoće. U prvom se redu zato pretpostavlja, da svaka župna crkva ima školovanog orguljaša, koji će znati izabrane pjevače, koji moraju biti u mogućnosti, da zdušno i redovno uče vazda nove napjeve za promjenljive dijelove misnog teksta, oduševiti za tu zamašnu službu crkvenih pjevača, pa ih trajno vježbati i njihovo umijeće dotjerivati. A gdje je to u našim selima moguće?

Osim toga valja držati na umu i to, da je u dvije biskupije (senjskoj i krčkoj) liturgijski jezik staroslavenski, pa bi za te biskupije valjalo spremati nesamo pjevače, već i svećenike posebice, kako bi mogli toj važnoj zadaći za vrijeme obreda u crkvi udovoljiti. Za liturgijsko staroslavensko pjevanje nema izdanih kantuala. Tu se pjeva po tradiciji, jednostavni i starodavni napjevi ozvanjaju skromnim župnim crkvama, a puk se vježba za vrijeme same službe Božje, slušajući starije pjevače (obično su mežnari najbolji poznavači svih potrebitih napjeva) nauči napjeve točno. Ali se staroslavenski jezik pomalo gubi (ponegdje se već sasvim izgubio) miješanjem živoga govora (dakako u dijalektu, pa i s lokalnim govornim osebinama). Pokušaji, da se koralni napjev rimski pjeva uz staroslavenski tekst, dosada nijesu uspjeli — čitav narod nije naučio nove napjeve, a i sam tekst teško će ući u redovnu glazbenu praksu, toliko ima razlika prema običajnom tekstu izmiješanom živim govorom. Sabiranjem bi se pučkih liturgijskih napjeva i sređivanjem njihovim (odabirući varijante iz raznih mjesta) mogao donekle sačuvati taj »staroslavenski koral«, koji je dovoljno posvećen stoljetnom tradicijom i kojim se možemo ponositi, premda se u njemu sačuvala vrlo primitivna pjevačka tradicija. U novije vrijeme tome se pitanju posvećuje posebna pažnja u krčkoj biskupiji, pa ima nade, da će do takvog sabiranja pučkih liturgijskih staroslavenskih napjeva doista doći.

No lijep običaj, da sav puk pjeva liturgijske tekstove za vrijeme svetih obreda, rasprostranjen je u mnogo širem području od spomenutih već dviju biskupija u Hrvatskom Primorju. I u Dalmaciji i na dalmatinskim otocima puk još pjeva liturgijske tekstove za vrijeme svetih čina u crkvi, no tu se u tekstu jedva mogu još naći tragovi staroslavenskog originala: tekst je sav u živom narodnom govoru. Sam način pjevanja

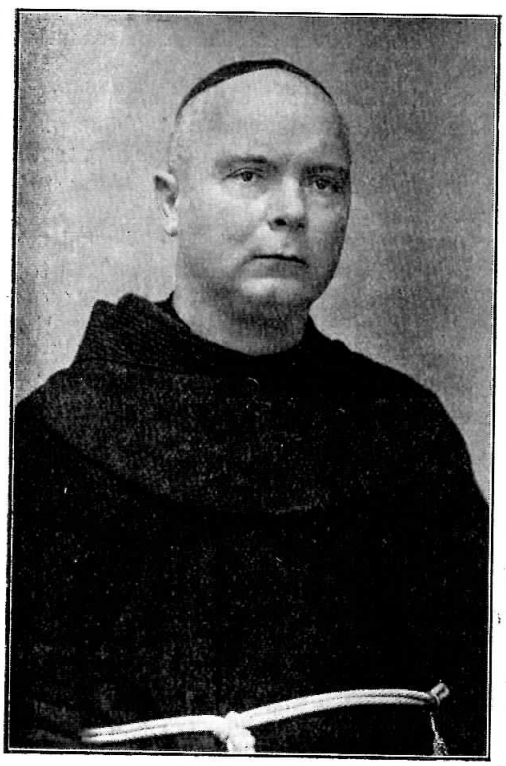

O. DR BERNARDIN SOKOL

s otegnutim i otvorenim vokalima djeluje na onoga, koji takva pjevanja prvi put sluša, zacijelo strano. Da se taj način pjevanja oplemeni, a da se pri tom narodu ostavi njegovo glazbeno blago, došao je jedan dalmatinski župnik na sretnu misao. Kada sam prošle godine boravio na studiju u tom selu pod Svilajom planinom i sjedeći u hladovini pod krošnjatim drvom župnikova dvorišta zapisivao lokalne liturgijske napjeve prema pjevanju najboljih domaćih pjevača, nijesam još znao župnikove namjere. On me je naime sam umolio, da te napjeve zapišem notnim znacima; on je odabrao i pjevače, koji su mi ih pjevali. Tek poslije odao mi je, zašto mu je toliko do toga, da ti napjevi budu čitavi zapisani (čitava »Slava«, čitavo »Vjerujem«). On je namislio, da ja te napjeve harmoniziram za pratnju na harmoniju, pa će ta udezba onda njemu poslužiti, da po njoj uči već školsku djecu starinskim napjevima uz pomoć domaćeg učitelja, a pri tom će se dotjerivati već zarana sam način pjevanja.

Valjalo je uzeti starinom posvećene napjeve i ne dirajući u melodiku njihovu harmonizirati ih, dati im puninu muzičkog izražaja i takve ih vratiti puku.

Možda je to jedan od načina, kako bi se u pojedinim mjestima moglo riješiti pitanje učestvovanje svega puka u liturgijskom pjevanju. Jer — premda sam pjev nije propisani rimski koral — ipak će hvalu Gospodinovu pjevati sav puk, i to svojim tradicijonalnim napjevima. A to je i želja psalmiste, koji poziva sve narode i sve jezike, da pjevaju Slavu Gospodinovu.

DR BOŽIDAR ŠIROLA

KOD UREDNIKA „SVETE CECILIJE“

Već prvih godina, kad je počela izlaziti hrvatska glazbena revija »Sveta Cecilija«, zavolio sam taj časopis, a kad je njeno uredništvo preuzeo preč. gospodin Janko Barlè, dugo sam gojio želju, da osobno upoznam i samog urednika tog časopisa, koji mi je postao tako drag. No vrijeme je prolazilo, a ja se nisam mogao odlučiti, da posjetim urednika »Sv. Cecilije«. No napokon sam ipak jednoga dana pošao, da i tu želju svoju izvršim.

Ima tomu već skoro četvrt stoljeća, kad sam se jednoga jesenskog dana poslije podne uputio u nadbiskupsku kancelariju do preč. g. Barlèa. Pokucao sam bojažljivo na vrata ravnatelja nadbiskupske kancelarije i kad sam čuo energičan glas u basu, koji me je pozvao, da slobodno uđem, otvorim vrata. Našao sam se u kancelarijskoj sobi, u kojoj su kraj peći bile cijele naslage »Svete Cecilije«, koje su mi prve pale u oči. A tamo kraj prozora sjedio je uz pisaći stol prečasni urednik »Svete Cecilije« zatrpan svojim službenim spisima, te sam upravio korake k njemu.

Ne sjećam se više, kako je tekao taj prvi moj razgovor s urednikom »Sv. Cecilije«, ali to znam, da se kretao samo oko tog našeg časopisa. A prečasni g. Barlè, koji svom svojom ljubavlju živi za taj glazbeni časopis, posvećujući mu neizrecivu brigu i trud i gotovo sve svoje slobodno vrijeme, pokazao mi je odmah kod tog prvog mog posjeta, kako mu je drago, kad se netko nađe, tko osjeća sličnu ljubav za taj njegov list i za one ideje, koje on u našem kulturnom životu zastupa. Međutim odmah mi se potužio, da baš među našim glazbenicima postoji premalo zanimanja za »Sv. Ceciliju«, premda je to tada bio jedini hrvatski glazbeni list, a i danas »Sv. Cecilija« vodi prvenstvo.

Otada sam sebi češće uzimao slobodu, da pohađam urednika »Sv. Cecilije«, pa ako sam prema svojim skromnim silama mogao što da učinim u smjeru njegova rada oko tog lista, uvijek sam se rado ponudio. Cijelo to vrijeme eto već preko dva decenija imam prilike izbliza promatrati, koliko je brige i poteškoća, koliko truda i rada oko toga, da nam »Sv. Cecilija« izlazi onakva, kakva jest. A da je na visini evropski glazbenih listova, to svjedoče i nebrojena priznanja iz vanjskoga svijeta. Kolikogod je kod nas glazbenih časopisa pokretano i prije »Sv. Cecilije« i za ovo vrijeme, otkad ona izlazi, nijedan nije dosegao te visine kao ona. To je zasluga njena urednika preč. g. Barlèa, koji tako lijepo okuplja oko sebe vrsne suradnike, koji sam neumorno perom nastoji, da listu bude sadržaj što zanimljiviji, i koji uz golem urednički rad oko lista vrši i sav administrativni posao, brine se za financiranje lista, sam žrtvuje, koliko nitko i ne zna, a na koncu i sam svojom rukom piše adrese, na koje list ide širom naših krajeva . . .

Neizmjerna je to strpljivost i ustrajnost, kojom ravna prava željezna volja. I samo time je zajamčen opstanak »Sv. Cecilije«, samo odatle svi njeni uspjesi. I to je eto ono, što se mene, kadgod posjetim urednika te hrvatske smotre za crkvenu glazbu, najviše dojima i čemu sam morao dati oduška u času, kad će »Sv. Cecilija« zaći već u svoju tridesetu godinu. O, kad bi je bar sada prigrlili svi, koji su pozvani, da se oko nje okupe! *LADISLAV PLETEŠ*

ZA 1 DINAR
DOBIJETE 1 LITAR

sintetske mineralne vode, koju može svatko da pripremi u tren oka sa praščima »VIR«. Ovako pripremljena sintetska mineralna voda sadržava sve sastojine naravne mineralne vode. Ukusna je, pitka i zdrava. Idealno piće za svaku obitelj. Pije se sama, pomiješana vinom ili bilo kojim voćnim sokom.

»VIR« prašci dobivaju se svuda. 1 kutija »VIR« prašaka za pripremu 10 litara sintet. mineralne vode Din 12.— Poštom pouzećem šalje Laboratorij »Alga« Sušak 4 kutije »VIR« prašaka Din 50.— (franco)

DVADESETDEVETO GODIŠTE „SVETE CECILIJE“

»Sveta Cecilija«, smotra za crkvenu glazbu s glazbenim prilogom, izlazi kao glasilo Cecilijina društva u Zagrebu svakog drugog mjeseca. Donosi niz članaka s područja crkvene i svjetovne glazbe, glazbene dopise iz svijuh naših krajeva, ocjene novih glazbenih djela te bilješke iz glazbenog života iz raznih kulturnih država, a prati i ono, što drugi kod nas o glazbi pišu. Taj svestrani i uvijek bogati sadržaj čini »Svetu Ceciliju« aktuelnom i drži je na visini, kakve nikad nijedan naš domaći glazbeni list, ukoliko su se kod nas pojavljivali ili se još pojavljuju, nije dosegao.

I ovo godište, 29. po redu, izašlo je u 6 svezaka ukupno na 172 stranice teksta i na 24 stranice glazbenog priloga. U tekstnom dijelu surađivalo je ove godine oko 40 suradnika člancima, prikazima, ocjenama i dopisima, a u glazbenom prilogu 9 hrvatskih crkvenih skladatelja.

Kako se sam urednik Barlè specijalno bavi proučavanjem naše glazbene starine, iznio je i u ovom godištu studiju o jednoj adventskoj popijevci, zatim članak o jednom zagrebačkom crkvenoglazbenom društvu iz g. 1872. i jedno nepoznato pismo Vatroslava Lisinskoga. No najznatnije, što je preč. Barlè napisao u ovogodišnjoj »Sv. Ceciliji«, jest životopisna studija o prof. Franji Duganu, glavnom predstavniku današnje hrvatske crkvene glazbe, prigodom njegove 60. godišnjice života, koja je bila 11. listopada o. g. To je prvi put, da dobivamo ovako potanki, svestrani i solidno napisani životopis jednog od najznačajnijih i najistaknutijih hrvatskih glazbenika novijeg doba. Tkogod odsad još bude pisao o Duganu, ne će moći mimoići ovu krasnu Barlèovu studiju, kojoj je dodan i popis svih Duganovih djela. S područja naše svjetske glazbene povijesti piše već više godina razne studije u »Sv. Ceciliji« dr. Antun Goglia (o Zajcu, o hrvatskim čelistima itd.), pa evo i u ovom nam godištu piše o orkestralnoj glazbi u Zagrebu sve tamo od završetka 17. stoljeća do danas. To je najopsežnija stvar u ovom godištu, proteže se kroz svih 6 brojeva i nada sve je zanimljiv kulturno-historijski dokumenat. Vrlo dobar biografski portret napisao je dr. Josip Nagy o skladatelju Blagoju Bersi, a Ivan Matetić-Ronjgov prikazao je glazbeno djelovanje i značenje istarskoga glazbenika Matka Brajše Rašana, koji je skladao preko 70 što crkvenih što svjetovnih kompozicija i sabrao preko 120 pučkih istarskih pjesama. Već nekoliko godina opširno prikazuje o. Antun Zaninović kolende iz Dalmacije, pa tako su i u ovom godištu nastavci u prva dva broja. Stanislav Peprek iznosi prema svojoj korespondenciji između Petrovaradina i Dalmacije zanimljive podatke o zvonjenju u Dalmaciji, o liturgijskom pjevanju i razvitku korala u Dalmaciji, o pjevanoj »Korizmenoj pobožnosti« u Dalmaciji itd., a to su sve opet vrijedni prilozi našoj povijesti crkvene glazbe. U posebnim člancima od L. Pleteša, Š. I., Antuna Divanovića i Klubaša saznajemo neke detalje iz glazbenog života u Zagrebu, Splitu, Dubrovniku i Osijeku. O zagrebačkim glazbenim događajima daje Lujo Šafranek-Kavić već cijeli niz godina redovite prikaze. Fra Branko Marić upoznao nas je sa zanimljivošću, da je među izdanjima glazbenog znanstvenog instituta njemačkog sveučilišta u Pragu izašlo jedno djelo o našim narodnim guslarima i njihovu guslanju od dra. W. Wünscha. O našoj božićnoj pjesmi »Narodil nam se« pisao je u Danskoj S. H. Poulsen, pa nam i to donosi »Sv. Cecilija« u prijevodu. Slovenskim glazbenim prilikama se bave članci od Zorka Prelovca o slovenskoj nar. pjesmi i Saše Santela o školi za glazbila u Ljubljani. A Stanko Premrl, odlični slovenski crkveni skladatelj, piše vrlo pohvalan prikaz o »Hrvatskom crkvenom kantualu« (preštampano iz »Cerkvenega glazbenika«). Bugari Belčev i Bersenev pišu o glazbenim događajima u Bugarskoj, a Vl. Dukat o glazbenim događajima u Engleskoj, o čemu kod nas i glazbenici najmanje znadu. U svakom su broju ocjene novih glazbenih djela, dopisi iz raznih mjesta, osvrti na glazbene časopise te mnoštvo raznih vijesti.

U glazbenom prilogu su 3 crkvene pjesme od o. Kamila Kolba, čija melodika i stil dolazi i tu do već poznatog izražaja. Isto tako su tu 2 pjesme od Rudolfa Taclika, kojima lako teče melodika. Sa 3 pjesme zastupan je i Franjo Lužević, koji također stupa utrtim već putevima melodike, harmonije i gradnje. Efektna je njegova »Zdravo Marijo« za bas solo uz pratnju orgulja, samo možda ipak s nešto previše konvencionalnom melodikom. O. Anselmo Canjuga dao je na sasma jednostavan način »Litanije sv. Josipa«, a pjesma »Sv. Marku« nošena je s himničkim patosom. Stjepan Lovrić dao je manje upotrebljivu skladbu »Juravit Dominus« na riječi iz 109. psalma s glazbom punom života. Zanimljivije je građena skladba »Domine, non sum dignus« od dra. Pere Crnkovačkog: to je u crkvenoglazbenom smislu jedna od najboljih skladbi u ovom godištu »Sv. Cecilije«. Amo treba pribrojiti i »Motet« od Dragutina Honse, najopsežnija stvar među svim ovogodišnjim skladbama: i tu je crkveni duh vrlo dobro pogođen. Nije daleko ni Stanislav Peprek sa svojim »O sacrum convivium«, naprotiv dr. fra I. Glibotić je u »Božićnoj pjesmi« dao malo prave crkvenoglazbene jezgre.

To nam je eto ove godine dala »Sv. Cecilija«. Dragocjeno je sve to. Dao Bog još većeg uspjeha u budućem, tridesetom godištu! **Dr. J. A.**

TRIPUT BOG POMAŽE

Već g. 1877. počeo je u Zagrebu izlaziti list za crkvenu glazbu »Sveta Cecilija«. Urednik mu je bio Miroslav Cugšvert, učitelj, a surađivao je u njem i Ivan pl. Zajc. No već koncem g. 1878. morao je taj list prestati izlaziti, jer nije bilo dovoljno pretplatnika. Pet godina kasnije, g. 1883. pokrenuta je »Sv. Cecilija« iznova, ali opet bez uspjeha. Iako su g. 1892. pokrenuli Vjekoslav Klaić i Vjenceslav Novak glazbeni list »Gusle«, a naredne godine »Glazbu«, u kojima je bila zastupana i crkvena glazba (ali i ta su dva lista živjela samo po godinu dana), trebalo je čekati sve do g. 1907., da osvane i po treći put »Sv. Cecilija«, ovaputa na čvrstim temeljima, na kojima je evo izdržala, hvala Bogu, sve do danas. Daj joj, Bože, još stalniju budućnost.

Oglas registr. pod S. Br. 6704 od 1. III. 1935

POKUĆTVO

Kupujte dobro i jeftino sa skladišta: **Slavko Henč, Zagreb, Vlaška ul. 70b** (Nadbiskupska palača). Izrada i po narudžbi Van Zagreba dostava autom bez troškova pakovanja.

Svaka kuća i obitelj

koja se želi očuvati od zla nastalog kod ozlijeda kože, osipa, svrbeža, krasta, opeklina, natiska, žulja, vuka, rana od znojenja i upale kože, neka imade uvijek kod kuće ljekovitu **Bartulić mast,** koja štiti i čuva od svakog otrovanja i liječi svaku kožnu ozlijedu. Dobiva se u svakoj ljekarni. Cijena svakoj kutiji Din 10·—. Registrirano pod br. 246 od 31. X. 1934.

Ljekarna BARTULIĆ, Zagreb

DOLAC kraj Tržnice

LJUBAV LIJEPE UDOVICE

Izvorni roman
Napisala
Zdenka Jušić-Seunik
(Nastavak)

»Htio bih da vičem,« govorio je Petar, »da vičem na uzbunu, ali znadem, da me nitko ne može čuti. Htio bi da potrčim, a vidim: makar kud se okrenuo, svuda je jednako... Koracao sam kao u nekom snu, ali tog sna više nema. Štogod sam držao velikim, pokazalo se sićušnim: umjesto pobjede koje lijepe misli, došao je poraz, pa ipak nisam još klonuo. U duši čovjeka ne može biti sve pusto i mrtvo, jer ima jedan glas intimne spoznaje, koji će se makar kad javiti i proglasiti istinu.«

Uporno gledala je Hela svoga prijatelja. U njegovim je očima čitala susprezivane želje; u njegovu glasu podrhtavao je čeznutljivi zvuk, koji je nije varao, učvršćujući je u pouzdanju, da je potreban tek jedan njezin korak njemu ususret — jedan smiješak, jedan kret, pa da je dočeka u naručaj, pijan od zanosa, lud od sreće i zahvalnosti.

»Petre!« kazala mu je tiho. »Zar vas je ko razočarao? Što vam je, recite, Petre?!«

Neočekivano se tad dogodilo ono, što lijepa i ponosna Hela nikada ne bi smatrala mogućim... Kad mu je pristupila bliže, zamrsila prstima njegovu kosu i dotaknula vrućim svojim dahom njegova lica, kad mu je pružila usne na cjelov — Petar je ustuknuo s užasom u očima, kao da je ugledao nešto strašno... On ju je odbio...

XII.

Duge sjene povlačile su se bijelim stazama, onim vijugavim puteljcima, što skretahu u gusto zelenilo parka. U krošnjama drveća gasilo se danje svijetlo i ugodna hladnoća predvečerja postala je još dražom. Putem od kioska iz sredine parka prema obali, između klupa većinom zaposjednutih, hrlila je Blaženka, kao da pred nekim bježi. A s njom usporedo hrlila je sretna nada, da je tamo na obali čeka on, kao što ju je čekao i jučer i prekjučer. Nije joj kazao, da će doći, ali i jučer joj je bez obavijesti presjekao tobože put slučajno. No dobro je znao, da se ona ovuda vraća iz ureda. Jedamput sam, a drugiput u društvu sestre i Milka — Petar je pristupio djevojci, koju nije smatrao drugačije nego sestrom, no Blaženka je u tim sastancima vidjela oživotvorenje svoga sna, prvi plahi odgovor na poziv svog uznemirenog srca.

Otkako je Hela bez riječi otišla iz njegova ateliera, uvrijeđena, kako je vidio, do dna duše — nije se više niti vraćala. A ni on nju nije mogao da nađe kroz cijelu sedmicu. Prvo njegovo presenećenje radi Heline nakane, da mu dokaže svoju simpatiju u približenju, koje je nadilazilo njegovo očekivanje; prva neizvjesnost i sumnja, koja je na nj navalila — sve je nestalo u sve većoj žudnji da je vidi i da se opet s njom sastane. No nigdje je nije bilo, kao da se namjerno skriva. Jer je on obišao cijeli grad, sva poznata mjesta, gdje ju je znao susretati, no uzalud... Onda je snužden i nesretan pristupio k Blaženki.

Blaženka je držala, da je Petar čekao na nju, ali zapravo to je bio samo slučaj; a drugiput je došao pred nju i protiv svoje volje u društvu Višnje i Milka, koji su ga sa sobom povukli. Nije bilo uzmaka, niti mogućnosti da se ukloni onom burnom zanosu djevojačke duše, kao što i nije bilo moguće, da joj on prizna i ona da razumije, kako njezine riječi, koje joj je kazao, uistinu nisu bile njoj namijenjene. Zagledavši se u njene oči, čiste i svijetle, s odrazom predanosti i ushićenja, on je pritisnuo svoje usne na njezine. A taj trenutak kratke zaboravi minuo je ostavivši u srcima suprotne osjećaje: žudnju za obnovom i povećanjem doživljenoga i žalac kajanja, da, jasni žalac tjeskobnog predbacivanja.

Za Petra nije bilo uopće sumnje, da je u onom trenutku varao i nju i sebe. On je jasno znao, da je u duhu gledao pred sobom Helu i umišljao, da ga gleda ljubljena žena onim milim pogledom, koji je od nje uvijek želio. No stid i predbacivanje unijeli su u njegovu dušu uzbuđenje, koje ga je tjeralo od kuće i gonilo da traži mir, koji nije nalazio.

Uzalud se žurila Blaženka one večeri na mjesto njihova jučerašnjeg i prekjučerašnjeg sastanka. Petra nije bilo. Ogledala se na sve strane i žalost je oborila njenu lijepu glavicu.

Obala je bila živa od šetalaca, iz kupališta vraćali su se mnogobrojni kupači, koje je izmamio vedri topli ljetni dan, a mnogo ih je još ostalo na kupanju i veslanju.

Bogzna nije li Petar bio ozbiljno zapriječen! Možda ni uz najbolju volju nije mogao ovamo!

No sada se desilo nešto neobično, jer nenadano, kao da je uskrsla iz njenih misli, što se skrenuše prema Heli, a da Blaženka ni sama nije znala zašto — ona ju je opazila pred sobom.

»Koga čekaš?« upitala ju je Hela s nekim posebnim osmijehom zaustavivši pred sestrom proti običaju, jer je inače uvijek mirno prolazila kraj nje, kao da je i ne opaža.

»Šećem i ne čekam nikoga,« glasila je njezina izjava, što je imala da navijesti Heli, kako se ne osjeća ni najmanje raspoloženom za dulji razgovor. Ali iz vlastite srdžbe dometne prkosno:

»Napokon da i čekam nekoga! Je li to kontrola nada mnom, nad mojim kretanjem i djelovanjem? Što bi bilo, da ti i kažem, da si imala pravo, jer sam došla ovamo s određenim ciljem, koji u ovom slučaju znači uistinu sastanak s nekim?!«

(Nastavit će se.)

USTRAJAN RAD VODI K USPJEHU

VELIKI NAPREDAK TRG. POMODNE KUĆE LEBINEC I DR., KOJOJ NA ČELU STOJI NAŠ MLADI DOMAĆI SIN

Rijetko se čuje, da naš domaći čovjek u trgovačkom svijetu zauzme vidniji položaj. Među te rijetke slučajeve moramo bezuvjetno uvrstiti našeg domaćeg sina g. Vilka Lebinca, vlasnika veletrgovine Lebinec i drug, koja se nalazi u našem bijelom Zagrebu u Radićevoj ulici broj 1.

Gospodin Vilko Lebinec rođen je u malom selu Bakovčica u Podravini. Gimnaziju je polazio u Koprivnici i već kao mladi gimnazijalac pokazivao je osobitu volju i smisao za trgovinu te je svršio trgovačko naukovanje. Oslobodivši se naukovanja nije možda ni slutio g. Lebinec, kakav ga uspjeh čeka u budućnosti. Čovjek trgovačkog duha, a uz to i smion, jer mu je tada bilo jedva 23 godine, osnovao je g. 1923. u Dugoj ulici pomodnu trgovinu, koja je brzo stekla vrlo lijep glas. Trgovina je iz dana u dan sve više dobivala na svojoj popularnosti. Mnogi će se pitati: pa u čemu je bila tajna ovoga lijepog uspjeha, koji je danomice bivao sve veći? Nije teško odgonetnuti. Mlad i agilan stručnjak dao je pravi smjer razvitku svoje trgovine. Naravno, da je uspjehu doprinijela i činjenica, da se pokraj neobične pažnje i susretljivosti prema svim svojim mušterijama nastojalo uvijek zadovoljiti zagrebačke gospođe u svim njihovim, pa i najspecijalnijim zahtjevima ukusa i mode. Poznato je naime među gospođama, da kuća Lebinec imade sve, što one trebaju, počevši od igle, konca, čarapa, pa do najfinijih svila i štofova. Sve su stvari uvijek posljednje novosti, a cijene umjerene.

Trgovina se tako bujno razvijala, da se morala preseliti u veći lokal u Dugu ulicu broj 3. Uspon i napredak u poslovanju doprinio je sve većoj popularnosti tvrtke te je nakon kratkog vremena tvrtka morala da ponovo potraži veće prostorije. Tako je nakon kratkog vremena kuća Lebinec i drug uselila u ulicu Pavla Radića br. 1. No i ove prostorije postale su za kratko vrijeme premalene i nedovoljne. Napredak tvrtke bivao je sve veći, tako da su se morale izgraditi veće prostorije već obzirom na sve veći posjet i povjerenje zagrebačkih gospođa. Izgradnjom novih prostorija tvrtka je konačno našla svoje definitivno mjesto, onakvo, kakvo joj po ugledu i silno razvijenom poslovanju pripada. Na vrlo sretan način izgrađene su moderne velegradske trgovačke prostorije sa izložbenim vitrinama — pasa-

VILKO LEBINEC

žama — koje su stalna izložba posljednjih pomodnih novosti.

Izlozi su ukusno aranžirani i svakomu, koji ih hoće razgledati, pristupačni. U tim je izlozima uglavnom sve, što sadržaje ova velika i na evropski način uređena tvrtka, koja je smještena u velikoj četverokatnoj zgradi, i to tako, da je golemi dio prostorija te zgrade iskorišćen isključivo za njezine svrhe. Sama prodajna prostorija tvrtke, toliko je prostrana i snabdjevena dovoljnom poslugom, da svaka mušterija brzo i komotno posvrši u njoj svoje poslove ne trošeći za to mnogo vremena, koje je danas tako skupocjeno. Ta solidna organizacija prodaje i posluge omogućuje, da se unatoč velikog broja Zagrepčanki, koje stalno posjećuju ovu renomiranu tvrtku, poslovanje odvija brzo, bez gužve i čekanja.

Može se s punim pravom reći, da nema u cijeloj našoj državi tako moderne izgrađene trgovačke kuće, kao što je Lebinec i drug, te ovakva moderna trgovačka građevina služi samo na ponos našem Zagrebu. Naročito naglašujemo, da u tim velikim i prostranim novim prostorijama imade obilje danjega svijetla i svježega zraka, koji ljeti i zimi dovodi moderna ventilacija. Prostorije u prizemlju vezane su sa stubištem s velikom prostranom galerijom u prvom katu, gdje je sada jedna novost uvedena po uzoru velegradova, naime prigodno kupovanje svile, štofova i ostataka uz veoma niske cijene, tako da je omogućeno i najsiromašnijim gospođama kupovati odjevne predmete.

Naše zagrebačke gospođe upravo su oduševljene, što mogu da po volji biraju robu kod danjega svijetla u ovom novom, sada prostranom i modernom lokalu. Ovako sagrađene prostorije omogućile su, da se vrlo bogati izbor u štofovima, svili i svoj ostaloj pomodnoj robi još više poveća, a što je najglavnije, cijene su uvijek umjerene.

Uvjereni smo međutim, da će ovo oduševljenje obuzeti i sve gospođe iz najbliže okolice Zagreba, Dugog Sela, Jaske, Karlovca, Križevaca, Koprivnice, Bjelovara, Đurđevca, Samobora, Velike Gorice, Siska, Gline, Novske, Požege, Zaboka, Krapine, Varaždina, Čakovca itd. — kada dođu u Zagreb i posjete veletrgovinu Lebinec, jer će se lično moći uvjeriti, da u njezinim modernim lokalima mogu dobiti sve, što im treba, a uz umjerene cijene.

Radujemo se, što u našem tjedniku možemo zabilježiti ovakav uspjeh i napredak u poslovanju našeg mladog domaćeg sina g. Vilka Lebinca, što se uglavnom može pripisati njegovoj marljivosti, agilnosti i stručnoj spremi. Svatko, tko dolazi u poslovni saobraćaj sa g. Lebincom, te koji ga dobro poznaje, pogotovo nakon ovakvog vidnog i lijepog uspjeha u poslovanju, daje mu potpuno priznanje.

NEKI ČASOPISI ZA CRKVENU GLAZBU

»Musica Divina«, Monatschrift für Kirchenmusik und Liturgie, glasilo bečke dječeze. — Izdaje »Universal-Edition« u Beču od g. 1913.

»The Cecilia«, Magazine of Catholic Church and School Music. Osnovao ga u Americi g. 1874. cecilijanski crkveni skladatelj Johann Singerberger.

»L'Organista Liturgico«, mjesečnik za orguljaše, izlazi od g. 1932., izdaje ga nakladnik Carrara u Bergamu, a uređuje Luigi Picchi. Stoji 35 lira na godinu.

»La Schola Cantorum«, mjesečnik za liturgijsku glazbu, izdaje nakladnik Carrara u Bergamu, a uređuje Pietro Dentella. Stoji 35 lira na godinu.

»Revue du Chant Gregorien«, časopis za koralnu glazbu. Izlazi od g. 1896.

»Revue Grégorienne«, izdavana pod pokroviteljstvom biskupa u Puyu Rousseauu i saradnjom benediktinaca u Solesmesu. Zastupa smjer francuske »Schola Benedictinorum de Solesmes« u koralnoj glazbi.

»Cerkveni Glasbenik«, glasilo Cecilijinega društva v Ljubljani. Izlazi od g. 1877.

»Music and Liturgy«, englesko glasilo za crkvenu glazbu i liturgiju.

»Katholikus Kántor«, glasilo madžarskog Cecilijina društva, izlazi od g. 1912. u Budimpešti (Maria Terezia tér 8.), a urednik je Fr. Kemenes. Stoji 6 pengö na godinu.

»Monatschefte für katholische Kirchenmusik«, uređuje Peter Griesbacher, izdaje St. Ottoverlag u Bambergu.

»Bollettino Ceciliano«, izlazi u Vicenzi kao glasilo talijanskog Društva sv. Cecilije. Pokrenut g. 1916.

»Hosanna«, mjesečnik posvećen crkvenoj i religioznoj glazbi, izlazi u Tarnowu. Urednik Ks. Wojciech Orzech. Pokrenut g. 1926.

»Muzyka koscielna«, časopis za crkvenu glazbu, izlazi u Poznanju.

»La Musique de l'Eglise«, izdaje H. Herelle et Cie u Parizu, donosi obilan glazbeni prilog. Pretplata 38 franaka na godinu.

»La Petite Maitrise«, mjesečna smotra za crkvenu glazbu. Izdaje Schola Cantorum u Parizu. Pretplata 50 franaka na godinu.

»Cyrill«, češki mjesečnik za crkvenu glazbu. Osnovan g. 1874. Izlazi u Pragu.

»Sveta Cecilija«, hrvatska smotra za crkvenu glazbu. Izlazi od g. 1907. Urednici kanonik Janko Barlè i prof. Franjo Dugan. Pretplata 40 dinara na godinu.

DOBRIJAN U ABESINIJI

8.

Što se čovjek bliže primiče svom cilju, obično postaje sve to raspoloženiji, zanosniji i oduševljeniji. No kod Mussolinijevih vojnika, kojima je cilj — Abesinija, događa se obratno. Najgrlatiji su i najači kod kuće: tà, mogli bi čitavu Englesku sa svim njezinim dominionima strpati u džep od prsluka! No što dalje od kuće, džep od prsluka sve to manji i manji, tako da na koncu ne može primiti ni makovo zrno.

Oni, koji su s čikom Dobrijanom putovali na bojište, u Napulju su tražili cijelu Afriku s Negusovom glavom, kod Palerma su tražili samo aspirine, a kod Krete — krevete.

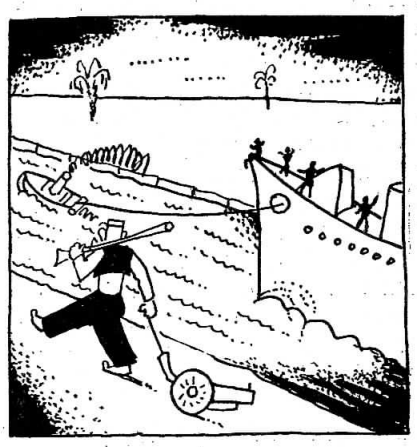

»Kad dođemo u Eritreju, morat ćemo sve strpati u bolnicu,« govorio je čika Dobrijan generalu Bombardoni-u, koji je vodio fašističke dobrovoljce »na polje slave«.

»To ih je ubilo preveliko oduševljenje!« tumačio je general Bombardini.

»Drugo ne može ni da bude!« potvrdi čika, a u sebi šapne: »Pjevaj ti, šta hoćeš. Ali nisam ni ja baš obični lonac . . .«

Šetali su palubom i pregledali ratnike u krevetima. Svi su drhtali.

»Kako to?« pita čika glavnog liječnika. »Tà, danas je ti prevruće!«

»To je malitia tremans,« odgovori glavni liječnik. »Pojavljuje se nenadano, ne donosi uvijek temperaturu, ali prouzrokuje drhtavicu u govoru i u koljenima. U slučaju naše epidemije kućna bi njega bila najbolji lijek.«

Kad su stigli do radio-telegrafiste, general Bombardoni je zastao, malko se zamislio, a zatim naredio, neka se cijelom svemiru i miloj domovini objavi ova vijest:

»Plovimo na polje slave. Ratnici zdravi kao kremen. Zanosno pjevaju rodoljubne pjesme i kliču Mussoliniju. Raspoloženje izvrsno. Pobjeda je pred nama, žurimo da je što prije dohvatimo. Pozdrav domovini. General Bombardoni.«

Kad su preplovili Sredozemno more i htjeli da prođu kroz Sueški kanal, navalili su na njih carinici i farizeji, njuškali okolo njih i tražili goleme svote novaca, a sve u ime nekog prevoza.

»Pa mi ćemo se sami prevesti,« tumačio čika Dobrijan, ali se carinici i farizeji nikad ne dadu razlogu. Znadu oni naći i dlaku u jajetu i provući najvećeg debeljka kroz ušicu od igle i sve, što god hoćeš, samo da te ogule i da kod konačnog rezultata oni imaju pravo, a ti krivo. Kod gradova izmišljaju nekakve prečke i nazivaju ih »maltama«, a kod Afrike su eto izmislili nekakav kanal i nazivaju ga Suez .. No grdno su se prevarili u računu, ako su to izmislili zbog čike Dobrijana! On je toliko puta znao s burencem zagorskog vina zaobići «maltu«, pa kako ne bi znao zaobići — Suez!

Kad je čika Dobrijan vidio, da se carinici i farizeji ne dadu razlogu, izvukao je iz džepa najači dosadašnji razlog — pismo Benita Mussolinija. Predao ga je carinicima i farizejima i čekao, kad će se oni povaljati na zemlju. No toga nije dočekao. Oni su se samo nasmiješili i kao delfijsko proročište izjavili:

»Danas nije dovoljno jamstvo na papiru, nego u zlatu . . .«

Čika je strpao Mussolinijevo pismo u džep, pljunuo na zemlju i kao Pitija odvratio:

»Nekima nije dovoljan papir, nekome zlato, nekome glava, a nekome kanal.«

Iza toga pokupio je svoje stvari i krenuo pješice po cesti, koja vodi uz sueški kanal. S broda su mu mornari mahali, a on im dovikivao:

»Prije ću stići ja pješice nego vi, koje treba da drugi vuku . . .«

(Nastavit će se.)

Ilustrovani tjednik „Obitelj" izlazi svake nedjelje. Pretplata 30 Din na tri mjeseca, za inozemstvo 4 dolara godišnje. Pretplata se plaća unaprijed Rukopisi se ne vraćaju. „Obitelj" izdaje Konzorcij Kuća Dobre Štampe. Za izdavača i uredništvo odgovara Dr Josip Andrić, glavni urednik „Obitelji" Zagreb, Trenkova 1. Adresa uredništva i uprave „Obitelji": Zagreb, Trg Kralja Tomislava 21. Telefon 54-17. Ček. rač. pošt. šted. br. 33.536. „Obitelj" se tiska u Tiskari Narodnih Novina u Zagrebu. Za tiskaru odgovara V. Kirin, Deželićeva ul. 2.

Crkveni skladatelji

iz Njemačke, Belgije i Italije

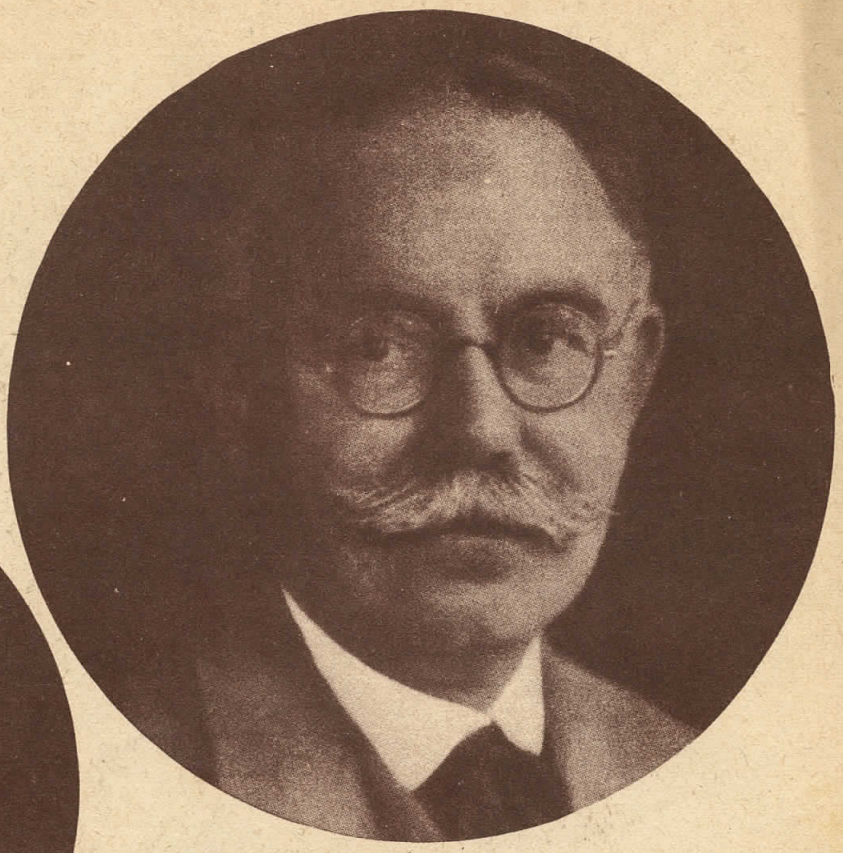

BAVARSKI SKLADATELJ JOSIP HAAS IZ MÜNCHENA skladao je mnoštvo pučkih crkvenih pjesama

TALIJANSKI SKLADATELJ DR ETTORE DESDERI bio je isprva arhitekt

Lijevo: FLAMANSKI SKLADATELJ JULIJE VAN NUFFEL, kanonik, prvak je na polju flamanske crkvene glazbe u Belgiji

NJEMAČKI SKLADATELJ DR KASPAR ROESELING stvorio je poseban moderni stil u crkvenoj glazbi

Desno: BERLINSKI SKLADATELJ KURT DOEBLER bio je šegrt u nekoj željeznariji, a tek poslije se posvetio glazbi